

Да вайны неблагая вёска тут была. Але ліхія падзеі навейшай гісторыі знішчылі яе. Калгасы ў гэтай мясцовасці пачалі ствараць пасля вайны. Бабуля Аня жыла на хутары ля самай пушчы адна.

Урач-нейрахірург Арнольд Смяновіч расказвае ў свой юбілей пра сябе і беларускую нейрахірургію. Як загадчык нейрахірургічнага аддзела РНПЦ «Неўралогія і нейрахірургія», ён па-ранейшаму аперыруе.

Якое месца пазіі ў нашым жыцці? Шукаем адказ ва ўнікальнай гутарцы-перапісцы з паэтам і філосафам Алесем Разанавым. Яго развагі пра аўтарства, творцы, сутнасць — гатовыя афарызмы.

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

«ПРАБЛЕМНЫЯ» ДАМЫ — НА САЙТ

Андрэй Кабякоў запатрабаваў размясціць на сайтах аблвыканкамаў інфармацыю па праблемных дамах да 12 жніўня

Падрабязная інфармацыя аб тэрмінах завяршэння будаўніцтва ўсіх праблемных дамоў у Беларусі павінна быць размешчана на сайтах абласных выканаўчых камітэтаў да 12 жніўня. Такое даручэнне даў кіраўнік Адміністрацыі Прэзідэнта Беларусі Андрэй Кабякоў на чарговым пасяджэнні рабочай групы па праблемных пытаннях у будаўнічай галіне, паведамляе карэспандэнт БЕЛТА.

Старшыня Камітэта дзяржаўнага кантролю Аляксандр Якабсон адзначыў, што не ўсімі аблвыканкамамі належным чынам выканана даручэнне рабочай групы па размяшчэнні графікаў уводу дамоў-даўгабуду, зацверджаных губернатарамі абласцей Беларусі. «Яны спецыяльна ўхіляюцца ад гэтай адказнасці», — лічыць кіраўнік КДК.

Члены рабочай групы таксама паведамілі начальнік галоўнага эканамічнага ўпраўлення Адміністрацыі Прэзідэнта Іна Мядзведзева і дырэктар навукова-праектна-вытворчага рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства «Будтэхнонорм» Ігар Лішай.

«Тады неабходна запатрабаваць ад абласных выканаўчых камітэтаў да 12 жніўня выканання гэтага даручэння належным чынам, гэта значыць інфармацыя на сайтах павінна быць даступнай і змястоўнай. Акрамя таго, можна пасылкі на гэтыя спісы апублікаваць у друкаваных СМІ», — даручыў кіраўнік Адміністрацыі Прэзідэнта, старшыня рабочай групы Андрэй Кабякоў.

Паводле яго інфармацыі, цяпер спісы дамоў, будаўніцтва якіх ажыццяўляецца з перавышэннем нарматыўных тэрмінаў, размешчаны на сайтах Магілёўскага, Гомельскага, Мінскага, Віцебскага і Брэсцкага аблвыканкамаў, а таксама на сайце Мінгарвыканкама. Гэта інфармацыя пакуль што адсутнічае на сайце Гродзенскага абласнога выканаўчага камітэта.

АКТУАЛЬНА АКРЭДЫТАЦЫЯ ДЛЯ СТАЛІЧНЫХ БУДАЎНІКОЎ

З мэтай абароны рынку будаўнічых паслуг ад нядобрасумленных забудовшчыкаў і павышэння кіравальнасці галіны ў цэлым прапануецца ўвесці ў выглядзе эксперыменту акрэдытацыю для ўсіх удзельнікаў будаўнічага рынку, якія працуюць на тэрыторыі Мінска. Аб гэтым паведаміў намеснік старшыні Мінгарвыканкама Андрэй Галь на пасяджэнні гарадскога выканаўчага камітэта, дзе абмяркоўвалася мадэрнізацыя будаўнічай галіны горада.

ковага ўдакладнення дакумент будзе замацаваны на ўзроўні пастаноўвы Савета Міністраў. Акрэдытацыю павінны будаваць прайсці ўсе будаўнічыя падрадныя арганізацыі, якія жадаюць ажыццяўляць работы на будаўнічых аб'ектах (першага і другога ўзроўня адказнасці), размешчаных на тэрыторыі сталіцы. Праводзіцца яна будзе па заяўным прынцыпе. Таксама неабходна забяспечыць вядзенне рэестра акрэдытаваных будаўнічых кампаній. Арганізацыям-заказчыкам пры праектаванні і будаўніцтве аб'ектаў, размешчаных на тэрыторыі Мінска, даручана заключыць дамовы толькі з падрадчыкамі, уключанымі ў рэестр акрэдытацыі.

Старшыня Мінгарвыканкама Мікалай ЛАДУЦЬКА адзначыў, што такая акрэдытацыя будаўнічых структур павінна дзейнічаць ужо з першых дзён верасня. Разам з тым, зараз прыярытэт у вырашэнні сацыяльных праграм адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам аддаецца дзяржаўным заказчыкам. Тым не менш, палову падрадных работ у сталіцы выконваюць прыватныя будаўнічыя арганізацыі, і разбалансаванасць у гэтай сферы характэрная для Мінска больш, чым для іншых рэгіёнаў. Таму акрэдытацыя прынцыпова важная для горада.

На пасяджэнні ішла таксама размова аб вырашэнні кадровай праблемы ў будаўнічай галіне, зніжэнні працаёмкасці на будаўнічых аб'ектах, павышэнні якасці работ, ходзе будаўніцтва праблемных жылых дамоў і павышэнні эфектыўнасці дзейнасці камунальнага ўнітарнага прадпрыемства «Тэндэрны цэнтр Мінгарвыканкама».

Сітуацыя з праблемнымі дамамі У сталіцы аб'явілі з сем месяцаў уведзена ў эксплуатацыю 608 тыс. кв. м жылля. Гэта 61% ад гадавога задання, або 119% да ўзроўня аналагічнага леташняга перыяду, паведаміў на пасяджэнні гарвыканкама выканаўца абавязкаў старшыні камітэта будаўніцтва і інвестыцый Мінгарвыканкама Мікалай Бутрым. У тым ліку за ліпень у Мінску ўведзены 9 дамоў і 1 пускаява комплекс агульнай плошчай 79 тыс. кв. м. Да Дня будаўніка, які адзначаецца ў другую нядзелю жніўня, будучы уведзены яшчэ 5 дамоў і 2 пускаявыя комплексы, лічыць Мікалай Бутрым.

КОЛАСАВЕЦ БУДУЕ «КОЛАС»

ЦЫТАТА ДНЯ

Віктар ЗАЛЕСКІ, генеральны дырэктар РУП «Белмедпрэпараты»:

«Беларускія лекавыя сродкі зусім не саступаюць па якасці замежным аналагам, а часам нават і пераўзыходзяць іх. Кантроль за якасцю лекаў у краіне вельмі эфектыўны. Усе прэпараты праходзяць рэгістрацыю. Панаданне не няясных субстанцый на тэрыторыю рэспублікі з іншых краін таксама выключана, наколькі імпартуемыя субстанцыі набываюцца ў вядомых замежных вытворцаў на аснове прамых кантрактаў з напярэднім правядзеннем аўдыту пастаўчыкоў».

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 10.08.2013 г.

Долар ЗША	8900,00 ▲
Еўра	11910,00 ▲
Рас. руб.	271,00 ▲
Укр. грыўня	1096,32 ▲

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+ 32°
Віцебск	+ 27°
Гомель	+ 32°
Гродна	+ 25°
Магілёў	+ 30°
Мінск	+ 30°

Жыхар мікрараёна «Колас» у Быхаве Сяргей Бадзюяў працуе на ўзвядзенні новых 60-кватэрных дамоў у сваім раёне.

Хлебнае свята

У СВК «АСТРАМЕЧАВА» СПРАВІЛІ ДАЖЫНКІ

Напэўна, пры такой гарачыні паветра свята апошняга снапа ладзілі ў Астрэмечаве першы раз. На тэрмометры было 37 вышэй за нуль! Як заўважыў галоўны аграном гаспадаркі Вячаслаў Шэўчык, прырода нібы спецыяльна паказала ўсім прысутным, у якіх умовах часта працуюць камбайнеры, як цяжка дастаецца хлеб.

Галоўны аграном Вячаслаў Шэўчык і старшыня СВК Аляксей СКАКУН з сімвалічным снапам.

Футбол

Падпечныя Віктара Скрыпчанкі ў серыі пенальці перайралі шатландскі «Сэнт-Джонстан», і ад групавой стадыі другога па значнасці еўракубка застаўся адзін крок.

З шэрагу тых, на каго разлічвалі айчыныя бальшчыкі ў еўракубках, «Мінск», напэўна, займаў апошняе месца. Не трэба хітраваць: амаль уся ўвага бальшчыкаў была сканцэнтравана на барысаўскім БАТЭ, які нечакана прайграў у кваліфікацыі Лігі чэмпіёнаў казахскаму «Шахцэру». Чакалі вікторыі ад салігорскага «Шахцэра», аднак і ён, як кажуць, даў маху, схібіў у матч з магдаўскім «Місамі». Нарэшце мінчане спадзяваліся на сталічане «Дынама». Два першыя раўндны дынамаўцы ў Лізе Еўропы прайшлі, аднак у 3-м падпечныя Роберта Маасканта не здолелі

ФК «МІНСК» ТРАПІЎ У ПЛЭЙ-ОФ ЛІГІ ЕЎРОПЫ!

перайграць больш дасведчаны «Трабзонспор» — у Беларусі «блакітна-белыя» мінімальна саступілі, а ў Турцыі падымак завяршылі безгалювай нічыёй. У гэтым кантэксце «Мінск» — неспадзяванка, каманда, якая ў чэмпіянаце Беларусі займае 7-ы радок, здолела ў еўракубках згуляць лепш за флагману айчыннага першынства. Безумоўна, можна сказаць, што «Сэнт-Джонстан» — гэта не турэцкі «Трабзонспор», які можа падпісаць кантракты з футбольнымі «зоркамі», але гэта ўсё адносна. Шатландцы ў футболе больш за стагоддзе, маюць добры чэмпіят, стадыёны, заўжды запоўненыя бальшчыкамі, і зборную, якая шмат разоў прабівалася ў фінальныя стадыі міжнародных турніраў. Сапернік хоць і не мае ў складзе «зорак», але моцны каманднай гульні, быццёмвы характар. Прыемна, што і ў гэтым кампаненце беларусы не саступілі шат-

ландцам. Вытрымалі, далі адпор гаспадарам, забілі гол і ў серыі пасляматчавых пенальці дасягнулі вельмі важнай перамогі. Выдатна ў серыі адзінаццаціметровых выгледы варацар Уладзімір Бушма, які ўзяў некалькі мячоў ад футбалістаў «Сэнт-Джонстана». Яго сябрам трэба было толькі падтрымаць стойкага галкіпера траннымі ўдарамі, што яны і зрабілі. 1:1 — агульны лік супрацьстаяння, але 3:2 ў серыі пенальці. Далей ідзе «Мінск»! «Я ганаруся хлопцамі», — прызнаўся пасля гульні Валдзім Скрыпчанка. — Я ўдзячны ім за самааддану, цярпенне, якое яны сёння праявілі. Мы малайцы, будзем рухацца далей».

Квіток у групавы раўнд Лігі Еўропы мінчане аспрэчваюць з белгіскім клубам «Стандард». Сустрэчы плэй-оф адбудуцца 22 і 29 жніўня. Тарас ШЧЫРЫ.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

ФЕРМЕРЫ Ў ЗНАК ПРАТЭСТУ РАЗБІЛІ ТЫСЯЧЫ ЯЕК

Каля будынка падатковай службы ў Брэтані ўтварылася цэлае мора з пабітых яек. Такую незвычайную акцыю пратэсту здзейснілі французскія фермеры. Яны разбілі сто тысяч яек і такім чынам выказалі нягэду з нізкімі цэнамі на сваю прадукцыю. Птушкагадоўчы выступалі за скарачэнне вытворчасці яек у Францыі на 5%, каб павялічыць попыт і павысіць іх кошт. Выдаткі фермераў істотна павялічыліся з-за патрабаванняў Еўрасаюза, якія раней уступілі ў сілу. Яны прадугледжваюць утрыманне курай-насушак у клетках большага аб'ёму і павышанага камфорту. Паводле слоў бастунчых, вытворчасць тузіну яек абыходзіцца ў 0,95 еўра, у той час як і рынкавы кошт складае ўсяго 0,75 еўра. Паведамляецца, што птушкагадоўчы не маюць намеру спыняць свае пратэсты. Яны пагражаюць разбіваць па 100 тысяч яек штодзень, што складае 5% ад штодзённага аб'ёму вытворчасці іх у Брэтані.

ЯПОНІЯ ПАВІННА КВАДРЫЛЬЁН ЕН

Дзяржаўны доўг Японіі ўпершыню перавысіў адзнаку ў адзін квадрыльён ен. Агульная сума доўгу на канец чэрвеня гэтага года склала 1 квадрыльён 8 трыльёнаў 628 мільярдаў 100 мільёнаў ен (больш за 10,3 трыльёна долараў). Памер дзяржаўнага доўгу Японіі ўжо больш чым удвая перавышае ВВП краіны. Японія ўтрымлівае сумнае першынства па гэтым паказчыку сярод вядучых прамыслова развітых дзяржаў. Урад краіны рэгулярна абцяжвае ўтаймаваць хоць бы наростанне доўгу, аднак выканаць гэтую задану да гэтага часу не ўдаецца. У апошнія два гады рост доўгу толькі паскорыўся з-за вялікіх выдаткаў на аднаўленне краіны ад наступстваў разбуральнага землятрусі і цунамі 2011 года, якое спустошыла ўвесь паўночны ўсход Японіі.

У ГЕРМАНІІ ЗГАРЭЎ САМАЛЁТ З КУРАМІ

У ноч на 9 жніўня ў аэрапорце Лейпцыга пры запуску рухавікоў загарэўся самалёт Ан-12 авіякампаніі «Украіна-Аэраўлэан». На месца здарэння прыбылі 15 палярных машын, аднак агонь хутка распаўсюдзіўся. Самалёт у выніку згарэў цалкам. Як паведамляецца, людзі, якія жылі ў непадалёку ад аэрапорта, чулі выбух. Ан-12 перавозіў жывых курай. Усе птушкі ў выніку пажару загінулі, з членаў экіпажа ніхто не пацярпеў. Людзі паспелі своечасова пакінуць паветранае судна.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

У АЎСТРАЛІІ САМКА КЕНГУРУ ВЫРАТАВАЛА ХЛОПЧЫКА

Аўстралійская прэса абмяркоўвае навіну аб цудоўным выратаванні дзіцяці, якое заблакула ў мясцовым запаведніку Дып-Крык і было выратавана жывёлай. Хлопчык Сайман Кругер апынуўся ў глушыні адзін пасля таго, як, захапіўшыся зборам кветкаў, занадта далёка адыйшоў ад сваіх бацькоў.

Калі тыя выявілі яго знікненне, тэрмінова звярнуліся на дапамогу. На пошукі дзіцяці было кінута каля 40 чалавек і два верталёты, якія «прачасалі» мясцовасць уздоўж і ўпоперак. Аднак знайсіць хлопчыка ўдалося толькі праз суткі — прыкладна за 500 метраў ад таго месца, дзе ён згубіўся. Дзіця было жывым і здаровым, нягледзячы на тое, што правало ноч пад адкрытым небам — цяпер у паўднёвым паўшар'і зіма і тэмпература паветра ноччу апускаецца месцамі да 6 градусаў. У такіх умовах хлопчык, апынуўшыся толькі ў спартыўным штаны і кофту, мог проста змерзнуць. Аднак тут яму на дапамогу прыйшоў незвычайны сябар — дзікая самка кенгуру. Паводле слоў Саймана, яна падыйшла да яго і стала есці сабраныя ім кветкі. Затым ён заснуў побач з жывёлай, якая сарэла яго сваім цэлам.

ШТО ВЫ ДУМАЕЦЕ ПРА СЕРЫЯЛЫ?

Сёння спяўнаецца 40 гадоў, як па цэнтральным савецкім тэлебачанні паказалі першую серыю славутых «17 імгненняў вясны». Па сутнасці, гэта першы айчыны серыял. Ён створаны рэжысёрам Таціянай Лізнавай паводле аднайменнай кнігі Юліяна Сямёнава. Падчас паказу «17 імгненняў вясны» ў гарадах адбывалася неверагоднае: на вуліцах — ніводнай жывой душы, узровень злычыннасці зведзены да нуля. І гэта факт.

За 40 гадоў паспела кардынальна змяніцца не толькі наша рэчаіснасць, але і серыялы таксама. Дык што мы думаем пра серыялы?

Маргарыта ГАМІНА, студэнтка Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы:

— Серыялы? Бразільскія «Зямля каханя, зямля надзеі», «Клон», «Сямейныя вузы», «Ізабэла» або расійскія «Бедная Ліза», «Не нарадзіся прыгожай»... Касмічная колькасць серыял, вось што я думаю. Шчыра кажучы, я не вельмі люблю глядзець серыялы. Знаёмлюся з тымі, якія не цалкам пазбаўлены сэнсу. У гэтым плане падабаюцца работы Валерыі Гай Германіні «Школа» і «Скарочаны курс шчаслівага жыцця». Так, творчасць гэтага рэжысёра гледчы і крытыкі сустракаюць далёка не гучныя апладысменты, але я лічу іх кіно цудоўным. Серыялы Германіні — гэта своеасабліва гульня з чорным і белым. Агальчэй не лепшыя бакі жыцця, дэманструючы не самыя прыгожыя ўчыны герою, рэжысёр змешвае аб'яваваць і спачуванне, асуджэнне і разуменне. Што да брытанскіх серы-

Васіль ГЕРАСІМЧЫК, навуковы супрацоўнік Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея:

— Доктар Хаус», «Начны агні пятніцы» — серыялы, якія пераконваюць: сучасная прадукцыя кінаіндустрыі таксама выклікае эмоцыі, прымушае хвалявацца, адчуваць, дае магчымасць перажыць усё тое, што мы не заўсёды сустрачым у звычайным будзённым. Своеасабліва кампенсцыя недаатрыманых эмоцый. Сярод серыялаў гэта адзін са спосабаў пазбаўцца ад лішкаў часу. Многія запўняюць акружэнне ў адсутнасці вольнай хвіліны, але яна усё ж такі ёсць. А «Вар'яты» або «Служба навін» — крыніцы духоўнага ўзбагачэння, удалае запўненне з карыснай сэнсавай нагруквай, пабуджэнне да дзеяння. Рана ці позна чалавек задумваецца пра імплікацыі уласнага жыцця. Паглядзеўшы серыял, ён натхняецца на змены. Мне падабаюцца ваенныя серыялы, савецкія («17 імгненняў вясны») або амерыканскія («Пакаленне забыцця», «Радзіма»), а вось сённяшнія расійскія не люблю. Чаму? Яны капіруюць чужыя сюжэты, не адлюстроўваюць нацыянальнае. Мы не бачым сапраўднай Расіі з яе глыбіннай сутнасцю, з яе ўчора, сёння і заўтра. Таму ненатуральна атрымліваецца. Штучна.

Ірына ГЕРАСІМЧЫК, выкладчык Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы:

— Праз замежныя серыялы мы маем магчымасць дэтэлева ўявіць, як жыць у блізкай Расіі або ў далёкай Бразіліі. Дзесьці нам пакажуць праўду, а дзесьці — не зусім. У любым выпадку выразны вобраз чужой краіны ў падсвядомасці застаецца. Калі гаварыць пра беларускае, то стваральнікам трэба асцярожна прадумваць праекты такога кішталту, бо серыял — гэта адзін з наймаверна моцных сродкаў масавага ўплыву. Падобная тэлевізійная прадукцыя мае сілу навязваць каштоўнасці, пераканачы ў важнасці аднаго і непатрэбнасці другога. Уласна кажучы, серыял у нашай рэчаіснасці можа выканаць своеасабліваю ролю адраджальніка. Супрацьпаставішы роднае чужому, ён скажа так, каб самая шырокая аўдыторыя пачула. Ён выявіць роднае. Гэта істотна зараз, калі многія беларусы не разумеюць беларускае ў сваіх душах. Серыял заўжды фарміруе імідж краіны. Зноў павышана асцярожнасць: якасна створаны, з добрым сюжэтам і таленавітымі актёрамі, ён пакажа, што беларускае — сучаснае, стыльнае, моднае. І наадварот. Нізкапробны, з прымітыўным сюжэтам і аб'якавай актёрскай гульні, ён яшчэ больш аддаліць ад нацыянальнага, самасябе. Таму або трэба здымаць выдатна, або ўвогуле гэтага не пачынаць. Падрыхтавала Маргарыта СІДАР.

У СВК «АСТРАМЕЧАВА» СПРАВИЛІ ДАЖЫНКІ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

І хоць у «Астрэмечаве» шмат гадоў традыцыйна адзначаюць дзень апошняга снапа грунтоўна — з канцэртамі і віншаваннямі, але на гэты раз праграму скарацілі, каб людзі менш стаялі пад сонцам. Тым больш што святая заўсёды праводзіцца ў полі. Героі жніва прыйшлі на пляцоўку ў лёгкіх святочных кашулях, а ўздоўж дарогі, у цяньку пад дрэвамі іх чакалі жонкі ва ўпласных іншмарках, каб потым, ушанаваных чырвонымі стужкамі перадавоўкаў, падарункамі і канвертамі з прэміяй, адвезці дадому.

Начальні вытворчых участкаў СВК «Астрэмечав».

Была і сімвалічная апошняя палоска збажыны. Звычайна яе зжыналі сярпамі ўдзельніцы фальклорнага гурта са жніўнымі песнямі і карагодамі. На гэты раз, паводле слоў кіраўнікі «Астрэмечав» Аляксея Скакуна, рызыкаваць здароўем сталых жанчын не сталі. Каласы скасіў за лічаныя хвіліны камбайн і пад апладысментам прысутных ссыпаў іх у кузаў гурузавіка. Затым галоўны аграрном, нібы свят на вяселлі, абнёс па крузе ўсю бяседу караваем з новага ўраджаю. Заканчэнне работы блаславіў мясцовы святар.

Сапраўды, для сельскіх жыхароў канец уборкі збожжавых каласавых культур вельмі важная вяха. На дажынках казалі, што з гэтай работай справіліся ў гаспадарцы недзе за 12 дзён. За кожны дзень работы камбайнер зарабляў у сярэднім мільён рублёў. Усяго ў сельгаспрадпрыемстве ўбрана 4529 гектараў. З гектара атрымана па 48,1 цэнтнера збожжа.

На імпрывізаваную пляцоўку святкавання запрасілі герояў жніва, якія паказалі найлепшыя вынікі. Гэта экіпажы камбайнераў у складзе Уладзіміра Різанаўчыка і Леаніда Анішчука, Анатоля Тамчука і Аляксандра Зіноўчыка, Паўла Панько і Міхаіла Піліпчука. Найбольш збожжа перавезлі вадзіцелі Васіль Бенідзісюк, Васіль Мельнічук і Аляксандр Давідзюк. Падарункі героям жніва дарыла ў гэты дзень не толькі свая гаспадарка, але і старшыня райкама прафсаюза работнікаў АПК Мікалай Паўлюковіч, а таксама Вольга Ключоўская, прадстаўніц абкама галіновага прафсаюза.

З дажынкамі астрэмечавцаў павіншавалі калегі. Лідарам па ўраджайнасці на Брэсцкім сельска-гаспадарчым ўраджай раён. Менавіта адтуль прыйшла тэлеграма, дзе гаворыцца, што «Астрэмечав» ў чарговы раз пацвердзіла свой высокі статус адной з перадавых гаспадарчых раёнаў. А калегі з Валкавыскага раёна пажадалі новых працоўных дасягненняў.

— Мы добра папрацавалі, — сказаў старшыня «Астрэмечав» Аляксей Скакун. — Атрымалі нядрэнны ўраджай. Калі прырода нам паспрыяла б, вывала больш дажджоў, то сёння мы мелі б яшчэ большую ўраджайнасць. Але і ў гэтых умовах вытворчы ўчастак «Лышчыцы» на круг сабраў больш чым па 50 цэнтнераў збожжа з гектара.

Калі матэрыял быў гатовы да друку, стала вядома, што ўсе гаспадаркі Брэсцкага раёна паспяхова завяршылі ўборку збожжавых і зернебабовых. Гэта значыць, дажынкі справілі цэлы раён.

Святлана ЯСКЕВІЧ. Фота аўтара і Яніны КЯПЦЮХІ. Брэсцкі раён.

АКРЭДЫТАЦЫЯ ДЛЯ СТАЛІЧНЫХ БУДАЎНІКОЎ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Паводле яго слоў, за студзень—ліпень сёлета ўведзены ў эксплуатацыю 27 дамоў і 6 пусковых комплексаў, якія будуцца з перавышэннем нарматыўных тэрмінаў. Агульная плошча гэтага жылля складала 260 тыс. кв. м. На будоўлях сталіцы ў стады будаўніцтва знаходзіцца 27 праблемных жылых дамоў. Арганізацыямі-заказчыкамі па ўсіх гэтых аб'ектах распрацаваны графікі правядзення работ, якія прадугледжваюць завяршэнне будаўніцтва ў 2013-2014 гадах. Графікі зацверджаны на пасяджэннях раённых адміністрацый, дзе падрадныя арганізацыі былі папярэджаны аб адміністрацыйнай і крымінальнай адказнасці ў рамках дзеючага заканадаўства за зрыў тэрмінаў уводу аб'ектаў у эксплуатацыю. Камітэт будаўніцтва і інвестыцый Мінгарвыканкама кантралюе выкананне распрацаваных

графікаў вытворчасці работ да заканчэння будаўніцтва, у тым ліку па колькасці рабочых на аб'екце.

На працягу мая—чэрвеня на новабудоўлях праблемных дамоў амаль удвая павялічана колькасць рабочых. Зараз тут працуе крыху больш за 2,5 тыс. чалавек. Аднак іх усё яшчэ недастаткова для забеспячэння своечасовага ўводу, канстатаваў спадар Бутрым. Ён адзначыў незадавальняючую працу адміністрацый Савецкага, Першамайскага і Фрунзенскага раёнаў.

На гэты конт Мікалай Ладуцка даручыў забяспечыць павелічэнне колькасці рабочых на праблемных дамах, у тым ліку за кошт прыцягнення спецыялістаў з рэгіёнаў Беларусі і нават з іншых краін.

Зялёны Бор — 1,2 млн кв. м жылля Сталіца з далучэннем да гарадскіх тэрыторый былога ваеннага палігона поблізу пасёлка Калодзішчы атрымала больш за 4 тыс. га свабодных плошчаў, прыдатных

для жыллёвага будаўніцтва. Таму сёння Мінгарвыканкам сумесна з адной прыватнай кампаніяй распрацоўвае магчымасць асваення гэтага перспектыўнага мікрараёна, які атрымаў назву Язлёны Бор.

У новым мікрараёне плануецца пабудова 1,2 млн кв. м жылля, з якіх 900 тыс. кв. м — у канструкцыях буінапанэльнага домабудавання па дзяржаўнаму чынам. Долар падаражэў на 10 рублёў (плюс 0,1%) да 8900. Еўра ўвогуле, можна лічыць, «пакрыўся тлушчам» — падаражэў на 160 рублёў (плюс 1,4%) да 11910. Расійскі рубль дадаў 2,5 беларускай грашовай адзінкі (плюс 0,9%) да 271.

Пакуль забудову гэтай тэрыторыі стрымлівае адсутнасць інжынерна-транспартнай інфраструктуры, раслумачыў Андрэй Галь. На будаўніцтва пазаквартальных інжынерных сетак для асваення гэтага мікрараёна спатрэбіцца каля 30 млн долараў.

Сяргей КУРКАЧ

Вэб-палітыка

БДУ ЗАМАЦОЎВАЕ Ў ІНТЭРНЭТ-ПРАСТОРЫ СВАЕ ПАЗІЦЫІ

Электронная бібліятэка Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ўвайшла ў першую сотню лепшых бібліятэк свету! Па апошніх звестках Сусветнага вэбмэтрычнага рэйтынгу «Webometrics Ranking of World Universities», яна заняла 97-е месца ў свеце. Гэта першы ў Беларусі паказчык такога ўзроўню.

Фундаментальная бібліятэка БДУ адна з першых у Беларусі пачала размяшчаць у сусветных базах звестак поўнатэкставыя навуковыя публікацыі, вучэбныя і метадычныя матэрыялы вучоных і выкладчыкаў універсітэта, а таксама часопісы, якія выдаюцца ў БДУ. Акрамя таго, бібліятэка БДУ ўкараніла працэс пераводу дакументаў, што змешчаны ў яе фондах, у электронны фармат, што дазволіць у далейшым зрабіць іх даступнымі для ўсёй сусветнай грамадскасці. Сёння дзякуючы сумеснай рабоце ўсіх структурных падраздзяленняў універсітэта ў фондах электроннай бібліятэкі БДУ змешчана ўжо каля 40 000 поўнатэкставых публікацый вучоных і выкладчыкаў універсітэта.

Сёлета ў ліпені рэйтынг «Webometrics Ranking of World Universities» ахапіў больш як 1500 электронных сховішчаў устаноў вышэйшай адукацыі і даследчых цэнтраў з усяго свету. Рэйтынг фактычна з'яўляецца інструментам, каб дадаткова матываваць даследчыкаў публікаваць вынікі сваёй навуковай дзейнасці ў інтэрнэце, робячы іх даступнымі для калегі ўсім зацікаўленым, незалежна ад краіны іх пражывання. Адна з асноўных ідэй рэйтынгу — стымуляванне абмену інфармацыяй паміж навукоўцамі ўсяго свету праз размяшчэнне публікацый іх вынікаў навуковых даследаванняў на ўніверсітэцкіх сайтах.

БДУ сёння займае ў сусветным рэйтынгу 790-ю пазіцыю. Па выніках ранжыравання, БДУ паранейшым захоўвае першынства сярод беларускіх ВНУ. На другім месцы знаходзіцца Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт, які размясціўся ў агульным сусветным рэйтынгу на 2803-й пазіцыі. А зямляк тройку Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Я.Купалы (3451-е месца).

БДУ палепшыў таксама свае пазіцыі сярод ВНУ краін СНД, перамяшціўшыся з пятага на чарвёртае месца. Наперадзе БДУ

ідуць толькі Маскоўскі дзяржаўны ўніверсітэт (102-я пазіцыя), Санкт-Пецярбургскі Дзяржаўны ўніверсітэт (595-я пазіцыя) і Нацыянальны даследчы ядзерны ўніверсітэт МФІ (603-я пазіцыя).

У адносіненне ад многіх іншых міжнародных рэйтынгаў, праект Webometrics ацэньвае, так бы мовіць, «бачнасць» ВНУ ў інтэрнэце-прасторы. За кошт тэхналагічных працэдур складання рэйтынгу даследчая група ахоплівае больш як 20 тысяч універсітэтаў (а ўсяго ў свеце дзейнічае каля 30 тысяч ВНУ). Выніковы рэйтынг рознічкі праходзіць праз чатыры паказчыкі: «уплыву», «прысутнасць», «адкрытасць» і «якасць», якія характарызуюць прысутнасць універсітэта ў інтэрнэце, уключаючы ўзровень навуковых публікацый. Гэта самы поўны аналіз дзейнасці ВНУ, незалежна ад іх знаходжання на сусветнай карце. Рэйтынг публікацыяў два разы на год і адлюстроўвае ўсе дастатковыя сур'ёзныя змяненні па працоўнай дзейнасці ВНУ ў віртуальнай прасторы. У тройку сусветных лідараў традыцыйна ўваходзяць Гарвардскі ўніверсітэт, Масачусецкі тэхналагічны інстытут і Стэнфардскі ўніверсітэт.

Надзея НИКАЛЕВА

На слыху

ХЛОПЧЫКА ЗНАЙШЛІ ПРАЗ 5 ХВІЛІН

У Віцебску за лічаныя хвіліны знайшлі маленькага хлопчыка, які знік, гуляючы з мамай.

Знаходзіцца на пачэці ў Віцебскай дзіцячай абласной бальніцы са сваім малалетнім дзіцем, маладая жанчына вырашыла выйсці на вуліцу. Яна зайшла ў краму, сына даследчая група ахоплівае больш як 20 тысяч універсітэтаў (а ўсяго ў свеце дзейнічае каля 30 тысяч ВНУ). Выніковы рэйтынг рознічкі праходзіць праз чатыры паказчыкі: «уплыву», «прысутнасць», «адкрытасць» і «якасць», якія характарызуюць прысутнасць універсітэта ў інтэрнэце, уключаючы ўзровень навуковых публікацый. Гэта самы поўны аналіз дзейнасці ВНУ, незалежна ад іх знаходжання на сусветнай карце. Рэйтынг публікацыяў два разы на год і адлюстроўвае ўсе дастатковыя сур'ёзныя змяненні па працоўнай дзейнасці ВНУ ў віртуальнай прасторы. У тройку сусветных лідараў традыцыйна ўваходзяць Гарвардскі ўніверсітэт, Масачусецкі тэхналагічны інстытут і Стэнфардскі ўніверсітэт.

Ён паведаміў аб знікненні дзіцяці ў дзяжурную часць Кастрычніцкага РАУС. Дзяжурны зарыентаваў на пошукі гарадскія нарады міліцыі. Праз 5 хвілін стала вядома, што падобны па апісанню хлопчык знойдзены ў суседнім двары. Іх знайшлі праз хвіліну «прапажу» вярнулі мамі.

Аляксандр ПУКШАНСКІ

Парламенцкі дзёння

ГАНДАЛЬ І НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ГОДНАСЦЬ

У парламенце да другога чытання рыхтуецца законпраект аб дзяржаўным рэгуляванні гандлю і грамадскага харчавання. Галоўная яго мэта: у выбудаванні парытэту паміж пастаўшчыкамі і гандлем не забыць пра трэці бок — пакупнікоў. Пра гэта ў інтэр'ю «Звязда» расказаў намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па жыллёвай палітыцы і будаўніцтве Аляксей КУЗЬМІЧ.

— Аляксей Фёдаравіч, чым выклікана прыняццё новага закона ў сферы гандлю?

— Гандаль у нашай краіне рэгулюецца законам 2003 года «Аб гандлі». Ініцыятарам новага законапраекта выступіла Міністэрства гандлю. Праект мае іншую назву: «Аб дзяржаўным рэгуляванні гандлю і грамадскага харчавання ў Рэспубліцы Беларусь».

Адна з асноўных прычын — бурнае развіццё гандлёвых сетак. 26 чэрвеня законпраект быў прыняты ў першым чытанні. Зараз парламенцкая камісія збірае прапановы, якія паступаюць як з боку дэпутатаў, так і ад іншых органаў дзяржаўнай улады. Шмат прапановаў паступіла ад Савета Рэспублікі. Плануем у бліжэйшы час сабраць рабочую групу і ўсе іх разгледзець. У рабочую групу, акрамя дэпутатаў, уваходзяць прадстаўнікі таварыства абароны правоў

спажываючых, «Белкаапсаза», гандлю, Камітэта дзяржаўнага кантролю, Міністэрства эканомікі, вучоных, юрысты. Каменем спатыкнення стала пытанне аб абмежаванні росту гандлёвых плошчаў для суб'ектаў гандлю, доля якіх у аб'ёме рознічнага тавараабароту харчовых тавараў у межах Мінска, гарадоў абласнога падпарадкавання і раёнаў за папярэдні фінансавы год перавысіла 20 працэнтаў. У першапачатковай рэдакцыі бар'ер у 20 працэнтаў не быў прадугледжаны — аб'ём тавараабароту гандлёвых сетак павінен быў вызначаць Савет Міністраў. Але дэпутаты, прадстаўнікі малага і сярэдняга бізнесу настаялі, каб 20-працэнтны парог быў замацаваны ў будучым законе.

— Бар'ер у 20 працэнтаў — гэта мала або мала?

— Сёння толькі «Еўраопт» у Мінскім раёне перавышае гэты бар'ер. У астатніх рэгіёнах доля тавараабароту «Еўраопта» складае каля 7 працэнтаў, а іншыя

недастаткова. Гэта стварае нязручнасці для жыхароў горада. Таму законпраект прадбачае мясцовым органам улады глядзець, дзе размяшчаць автопункты аб'екты.

— Якія яшчэ хібы ў гандлі павінен выправіць новы закон?

— Напрыклад, ён павінен спыніць практыку «пакупкі» гандлёвых паліц пастаўшчыкамі. Нядаўна я зайшоў у краму і спытаў, ці ёсць у іх беларускія марыванавыя агуркі. Мне пака-

Нядаўна я зайшоў у краму і спытаў, ці ёсць у іх беларускія марыванавыя агуркі. Мне пака-

зали на самую ніжнюю паліцу, з якой не толькі нязручна браць тавар, але там цяжка гэты тавар убачыць. Затое вышэй стаялі агуркі з Украіны, Малдовы, Расіі, Балгарыі, Германіі, Польшчы, Мексікі...

зали на самую ніжнюю паліцу, з якой не толькі нязручна браць тавар, але там цяжка гэты тавар убачыць. Затое вышэй стаялі агуркі з Украіны, Малдовы, Расіі, Балгарыі, Германіі, Польшчы, Мексікі...

пра тое, што лічыць «дыскрымінацыйнымі умовамі». Гэта — няроўныя ўмовы для гандлю ў параўнанні з іншымі суб'ектамі. Уладальнік рынку добра ведае, куды звычайна пакупнікі «не даходзяць» і куды яны ідуць у першую чаргу — і карыстаюцца гэтым. Новы закон павінен зрабіць умовы ажыццяўлення гандлю, грамадскага харчавання і пастаўкі тавараў больш празрыстымі.

Яшчэ адна норма датычыцца рэжыму працы. Праект закона прадбачае, што час працы гандлёвых аб'ектаў павінен узгадняцца з органам мясцовай улады. Справа ў тым, што гандаль арыентуецца на гадзіны, якія прыносяць найбольшую вырочку, аднак мясцова ўлада павіна абараніць інтарэсы работнікаў, якія заканчваюць працоўную змену ў іншы час.

Дакумент стварае ўмовы для захавання крам «крокавай даступнасці». Калі гэтага не зрабіць, маленькія магазінчыкі могуць знікнуць. Аднак не кожнаму зручна закупляцца ў гіпермаркетах.

— Падчас абмеркавання закона ўздымалася пытанне аб супрацьстаянні сеткамі маленькіх вёсак.

— Разумоў пра тое, што гандлёвыя сеткі гатовы абслуговаць маленькае населеныя пункты, было шмат. Аднак на вызначэнне

пасаджэнні камісіі ў Брэсце мы высветлілі, што, напрыклад, у Камянецкім раёне больш за 200 вёсак абслугоўвае 5 аўтаваак: чатыры належаць «Белкаапсазе» і адна прыватная. Сеткавыя магазіны ўдзельнічаюць у гэтым не бяруць. Так што сказаць — гэта адно, а рабіць — зусім іншае.

Справа ў тым, што абслуговаць маленькае населеныя пункты стратна. Калі ў вёсцы жыве некалькі старых, то што яны купляць? Самае вялікае — мех куры раз у год.

Таму адзіны гулец на гэтым полі, які не мае абмежаванняў у долі тавараабароту, — «Белкаапсаза». Гэтая арганізацыя вырашае не толькі пытанні гандлю і нарыхтовак — яна падтрымлівае сацыяльныя стандарты.

— Калі плануецца другое чытанне праекта?

— Нам неабходна сінхранізаваць законпраект «Аб дзяржаўным рэгуляванні гандлю і грамадскага харчавання» з праектам закона аб антыманапольнай дзейнасці. Бо, згодна з апошнім, у разрад гаспадарчых суб'ектаў з дамінуючым палажэннем трапляюць прадпрыемствы, доля якіх на таварным рынку перавышае 15 працэнтаў, а наш законпраект дае такім арганізацыям магчымасць расці. Антыманапольны законпраект рыхтуецца пакуль яшчэ толькі да першага чытання. Спадзяюся, мы паспеем падчас воснянскай сесіі разгледзець абодва дакументы, але, хутчэй за ўсё, гэта будзе бліжэй да канца года.

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА

НАВІНЫ

ПАЎЗЕІ

ФАКТЫ

НАВІНЫ

ПАЎЗЕІ

ФАКТЫ

БЕЛАРУСКІ РУБЕЛЬ ПАКУЛЬ АДСТУПІЎ... Валюты, як заўсёды, вядуць сябе непрадказальна. Не спраўдзіліся чаканні некаторых аналітыкаў аб тым, што еўра і долар не змогуць расці далей. Вяртае свае пазіцыі і расійскі рубль.

Асноўныя гульцы сусветнай эканомікі, відаць, аб'явілі на гэтым тыдні слаборніцтва па пазытываюсці сваіх прагнозаў і стаяць на месцы. Кожны даказваў, што з праблемамі хутка будзе скончана. У выніку давер да еўра і долара ўзмацніўся. Асабліва на вельмі спрыяльнай глебе росту імпарту ў Кітаі.

На беларускай валюце, якая зноў паслабла, сусветныя і ўнутраныя фактары адбілі наступным чынам. Долар падаражэў на 10 рублёў (плюс 0,1%) да 8900. Еўра ўвогуле, можна лічыць, «пакрыўся тлушчам» — падаражэў на 160 рублёў (плюс 1,4%) да 11910. Расійскі рубль дадаў 2,5 беларускай грашовай адзінкі (плюс 0,9%) да 271.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

НОВАЎВДЗЕННІ ДЛЯ ПАРУШАЛЬНІКАЎ

З 1 жніўня зменены парадак выдачы копіяў пастаноў аб прыцягнення да адміністрацыйнай адказнасці ўладальнікаў транспартных сродкаў за парушэнне хуткаснага рэжыму, што было зафіксавана спецыяльнай аўтаматычнай прыладай вымярэння хуткасці, паведамляе Дзяржаўнаінспекцыя УУС Мінابلыканкама. Копію пастаноў можна атрымаць па адрасе: г. Мінск, вул. Кальварыйская, 27, каб. №101. У панядзелак і чацвер гэта можна зрабіць з 16.00 да 20.00, у аўторак — з 08.00 да 10.00, у суботу — з 10.00 да 12.00. Пры сабе неабходна мець папярэдні ці іншы дакумент, які пацвярджае асобу.

Уладзіслаў СОУПЕЛЬ.

ПАЎПРЫЧЭП КАНФІСКАВАЛІ 3-ЗА ЦЫГАРЭТ

На рэспубліканскім пункце мытнага афармлення «Урбан» канфіскавалі паўпрычэп-рэфрыжэратар (коштам 180 мільёнаў рублёў), у якім мытнікі знайшлі буйную партыю кантрабандных цыгарэт. Грамадзянін Латвія збіраўся выехаць на гурузавіку «Рэно» з прычынам з Беларусі ў Латвію.

Падчас правядзення кантролю мытнікамі былі знойдзены ў падлозе і ў стольнай частцы паўпрычэпа-рэфрыжэратара па ўсёй яго даўжыні спецыяльна абсталяваныя тайнікі. У іх знаходзіліся 47 тысяч пачкаў цыгарэт «Фэст» (коштам больш як 249,1 мільёна рублёў) айчынай вытворчасці з беларускімі ацёнкамі маркі. Зразумела, цыгарэты не былі завулены ў мытнай дэкларацыі, на тытуле не было дакументаў, якія пацвярджаюць легальнасць яго набыцця.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

ПРАДУКТЫ ХАРЧАВАННЯ У ЛІПЕНІ ПАДАРАЖЭЛІ НА 0,6%

Увогуле інфляцыя па асноўных пазіцыях тавараў і паслуг за мінулы месяц складала каля 1%, паведамляе Нацыянальны статыстычны камітэт. А з пачатку года індекс спажывецкіх цэн павялічыўся на 8%.

Больш за ўсё ў ліпені падаражэл бульба (31%) і табачныя вырабы (15%). А вось іншая гародніна, ягады і садавіна нават патанелі. Белстат паведамляе, што ў ліпені на 2,7% падаражэлі платныя паслугі, дзе цэннікі жыллёва-камунальных паслуг павялічыліся на 5,1%, а электрычнасць, у прыватнасці, — на 15,7%.

ЭКЗАМЕН АЎТАДАРОГ У РЭЖЫМЕ АНЛАЙН

Міністэрства транспарту і камунікацый падтрымлівае ініцыятыўу Міжрадавага савета даражнікаў аб правядзенні аўтапрабегу «Заходняя Еўропа — Заходні Кітай» і плануе прыняць у ім самы актыўны ўдзел, паведамілі рэдакцыі ў прэс-службе Мінтранса.

Аўтапрабег пройдзе па тэрыторыі трох дзяржаў СНД — Беларусі, Расіі і Казахстана. Падчас яго плануецца надаць увагу не толькі стану і развіццю міжнародных аўтамабільных дарог, арганізацыі і стану прыдарожнага сэрвісу, бяспекі руху, але і пытанням аховы навакольнага асяроддзя пры будаўніцтве і эксплуатацыі аўтамабільных дарог у СНД.

Старт аўтапрабегу намечаны сёлета на 27 жніўня на мяжы Беларусі і Польшчы (г. Брэст), фініш — на 7 верасня на мяжы Казахстана і Кітая (г. Хоргас, Казахстан).

Аўтапрабег краін Мытнага саюза на участку аўтамабільнай дарогі М-1/Е30 Брэст — Мінск — мяжа Расійскай Федэрацыі будзе адкрыты на выездзе з Брэста па аўтамабільнай дарозе М-1/Е30. Падчас яго руху плануецца правесці дыягностычны аўтадарогі. Удзельнікі таксама азнаёмяцца з працай сістэмы электроннага збору платы за праезд па асобных дарожках Беларусі.

Да старту аўтапрабегу прымеркавана правядзенне ў Брэсце міжнароднага канферэнцыі па праблемах экалагічнай бяспекі аўтамабільных дарог, якая пройдзе 26 жніўня.

СЁЛЕТА СУПРАЦЕ ГРЫПУ ЗАПЛАНАВАНА ПРЫШЧАПІЦЕ БОЛЬШ ЗА 670 ТЫС. ЖЫХАРОЎ СТАЛІЦЫ

Загадчыца эпідэміялагічнага аддзела Мінскага гарадскога цэнтра гігіены і эпідэміялогіі Ірына Глінская паведаміла, што вакцынацыя супраць грыпу ў Мінску пачнецца ў канцы жніўня — пачатку верасня.

Прышчапіць супраць грыпу плануецца 673 тыс. чалавек — гэта 35% насельніцтва сталіцы. 573 тыс. будучы ахопленыя вакцынацыяй за кошт бюджэтных крыніц фінансавання. Больш за 100 тысяч чалавек плануецца прышчапіць за кошт сродкаў прадпрыемстваў, а таксама за кошт асабістых сродкаў грамадзян, — адзначыла спадарыня Глінская.

На бюджэтныя сродкі будзе закуплена вакцына «Флюваксін» кітайскай вытворчасці. Прышчэпкі на платнай аснове будучы праводзіць вакцынацыя французскіх, галандскіх і нямецкіх вытворцаў.

Вакцынацыя супраць грыпу, праведзеная летас, дазволіла папярэдзіць больш за 49 тысяч выпадкаў грыпу (у тым ліку каля 6 тыс. выпадкаў ускладнёных формаў) і больш за 60 тысяч выпадкаў вострай рэспіраторнай інфекцыі негрэпознай этыялогіі.

Чалавек на зямлі

ГАСПАДЫНЯ ЛЕСУ

Хутар я зноў знайшоў не адразу. Як і пяць гадоў таму, калі ездзіў сюды першы раз. Лясныя сцежкі быццам яшчэ больш павузелі, пазарасталі. І нібы добра памятаў маршрут, а кіламетры тры за патрэбны паворот праскочыў лішчу. Давялося вяртацца.

Хутар за гэты час амаль не змяніўся. Адзінокая пабудова на паляне сярод лесу. Да бліжэйшай вёскі — каля дзесяці кіламетраў.

Баба Анця (так яе тут завуць па мясцоваму) нарадзілася ў трыццаці сем'і годзе. «На той год мяне ў метрыцы потым запісалі, а калі сапраўды нарадзілася — я і не ведаю», — адказвае шчыра ўсмешкай на пытанне пра гады.

Да вайны небагава вёска тут была. Але ліхія падзеі навейшай гісторыі знішчылі яе. У вайну хаты палалі. Другі раз па лясным кутку хатка ўдарыла калектывізацыя. Калгасы ў гэтай мясцовасці пачалі ствараць пасля вайны.

— Ніхто не хацеў пакідаць сваю зямлю. Але ж гнілі сілай, нават стрэжкі ламалі, — успамінае бабуля. — А людзі толькі ж новыя хаты на паляшчых паставілі. Лесу хапала — будаваліся смела. Ліпнікія аж чатыры дамы збудавалі. А якую добрую хату Грыбы ўзялі. І ўсё дарэмна. Праўда, нашу хату не зачынілі. Пашкадавалі, відаць, бо поўна маленькіх дзетак было. Так і засталіся мы тут.

Уцалелі побач і яшчэ некалькі вясцоўцаў. Але і гэтыя парэшткі былой лясной вёскі паступова зніклі. Моладзь заканчвала школу і адразу ад'язджалася. Шмат пахлыў людзей пайшоў у іншы свет, пераразжалі жыццё да дзяцей. Хіба толькі на лета ў родны куток вярталіся.

На месцы малюўніччай вёскі застаўся толькі хутар. Яе хутар. Яна адсюль нікуды не ад'язджае. І не збіраецца.

Ужо пятыю зіму баба Анця зіме пасярод лесу адна. Але адзінока зямлю не адчувае. А воук шасці перад канём цераз дарогу! У мяне заўсёды сякера з сабою. А тут яна не дзе ў драбінах завалася, ніяк не намацоў.

Вельмі спалохалася тады. Не за сябе — за дзіця. Падхапіла нейкую палку, закрыва сабой малое. Добра, што ўсё абшлось. Я ўжо па браху сваіх сабак пазнаю, што за звер сноўдаецца ля хутара. На дзікую яны так гаўкаюць, на лісу па-іншаму, а на ваўкоў — нібы енчаць. Аднойчы зімой, недзе з пятнаццаці гадоў таму, якраз двое сыноў у мяне начавалі. Я на іх паспаздзвалася, заснула моцна, але праз сон пачула, як заходзяцца сабакі. Ускочыла, глянула ў акно. Месячык добра падсвечваў і было відаць, як ваўкі падсвінка з хлява выцягваюць. Відаць, падкапіліся неяк, ці хлопцы дрэнна свіронак нанач зачынілі. Куды ўжо было гнацца адб'раць, ды і стрэльбы ж няма ніякай. З'ёлі звыры таго падсвінка — толькі галава ад яго засталася.

— А што было самым цяжкім тут, за ўсё вашы гады? — Гэта калі хату сваю новую будавалі. Пасля вайны друга ў маленкай туліліся. А як шостае дзіця нарадзілася, неяк сабралі капеіку на большую. Здаецца, у шасцідзясят шостым годзе пачалі будавацца. Нанялі чатырох мужчын, і тыя пракарлі ў нас амаль усё лета. Сцената ў старой хатцы стала проста неймаверная. Там, дзе стол стаў, вечарам сена, слабі і спалі там. Раніцай цягнем стол нанзад, каб пакаміць

дзяцей і работнікаў. І ўсім трэба есці наварыць, пакарміць тры разы на дзень. А яшчэ гаспадарка на мне вісела — свінні, конь, дзве каровы, цяляты, авечак трымалі. І дзеці. Сынок, шосты па ліку, толькі нарадзіўся. Мне, здаралася, і спаць не было калі. Падрэміш пару гадзінак з малым на руках, калышучы, і развідняе, — пара падымацца кароў даць, па гаспадарцы тупаць. Дума-ла тады, што не вытрываю. Але неяк здужала.

А колькі тады бульбы садзілі, каб вы толькі бачылі! Мяшкоў з сорок вясной зварвалі. І расла яна тут добра, потым усю восень выбіралі. За верасень не спраўляўся, хоць і дзяцей ад школы адрывалі на дапамогу. Недзе толькі пад замаразкі выходзілі на дакопкі. Шмат садзілі. Бо гаспадарку трымалі вялікую. Тады ж у калгасах плацілі мізэрна — зараблялі хіба тым, што жывёлу вырошчвалі і прадавалі. Іншага выйсця не было, каб дзіцяці карміць-адважваць. Свіной і цялят здавалі ў калгас, ці ў раён на мясакамбінат, тады і нейкія грошы з'яўляліся ў хаце.

Цяжкімі былі мае гады. Але я не скарджуся. Выраслі дзеці, пайшлі самі зарабляць, пажаніліся. Мяне не забываюць, праведваюць. Гадоў дваццаць пяць таму электрычнасць працягнулі да мяне праз лес — быццам у іншым свеце апынулася. Шасці гадоў таму тэлефон паставілі, таксама быццам новае жыццё адкрылася. Дзесяць гадоў таму пачаліся, яны да мяне ў люты час тэлефануюць. Хто прыходзіў і праціў ад мяне званіць, ніколі з іх грошай за гэта не брала.

Я лічу, што цяпер у мяне жыццё нібы каралеўскае. Бачыць ж, дзе і я к жыў. Навокал такая прыгожасць — у любую пару года. Пенсію даюць, дзеці наведваюць. На коніку можна да людзей паехаць. Нядаўна з ім развітацца, праўда, давялося: састарэў. Ён тут у мяне каля трыццаці гадоў быў. А зямляніч аказалася справай няпростай. Купілі новага, а той тут усю годзіцца. Па лесе едзем — увесь устрывожаны, азіраецца. Да магазіна на ім у два разы павольней дабралася, чым раней. А аднойчы гэты конь так мяне панёс, казкі вака недзе на далонь ад стромгага абрыву пранеслася. Не далася яму лясное жыццё. Прышлося мяняць, цяпер вольс гэты абжываецца, — ласкава ківае гаспадыня ў бок канюшні, дзе хрумкае сена старты

— Аднойчы з магазіна вярталася. Унукач акраз у мяне гасціў, узяла яго з сабою. Навокал такая прыгожасць — у любую пару года. Пенсію даюць, дзеці наведваюць. На коніку можна да людзей паехаць. Нядаўна з ім развітацца, праўда, давялося: састарэў. Ён тут у мяне каля трыццаці гадоў быў. А зямляніч аказалася справай няпростай. Купілі новага, а той тут усю годзіцца. Па лесе едзем — увесь устрывожаны, азіраецца. Да магазіна на ім у два разы павольней дабралася, чым раней. А аднойчы гэты конь так мяне панёс, казкі вака недзе на далонь ад стромгага абрыву пранеслася. Не далася яму лясное жыццё. Прышлося мяняць, цяпер вольс гэты абжываецца, — ласкава ківае гаспадыня ў бок канюшні, дзе хрумкае сена старты

дзяцей і работнікаў. І ўсім трэба есці наварыць, пакарміць тры разы на дзень. А яшчэ гаспадарка на мне вісела — свінні, конь, дзве каровы, цяляты, авечак трымалі. І дзеці. Сынок, шосты па ліку, толькі нарадзіўся. Мне, здаралася, і спаць не было калі. Падрэміш пару гадзінак з малым на руках, калышучы, і развідняе, — пара падымацца кароў даць, па гаспадарцы тупаць. Дума-ла тады, што не вытрываю. Але неяк здужала.

А колькі тады бульбы садзілі, каб вы толькі бачылі! Мяшкоў з сорок вясной зварвалі. І расла яна тут добра, потым усю восень выбіралі. За верасень не спраўляўся, хоць і дзяцей ад школы адрывалі на дапамогу. Недзе толькі пад замаразкі выходзілі на дакопкі. Шмат садзілі. Бо гаспадарку трымалі вялікую. Тады ж у калгасах плацілі мізэрна — зараблялі хіба тым, што жывёлу вырошчвалі і прадавалі. Іншага выйсця не было, каб дзіцяці карміць-адважваць. Свіной і цялят здавалі ў калгас, ці ў раён на мясакамбінат, тады і нейкія грошы з'яўляліся ў хаце.

Цяжкімі былі мае гады. Але я не скарджуся. Выраслі дзеці, пайшлі самі зарабляць, пажаніліся. Мяне не забываюць, праведваюць. Гадоў дваццаць пяць таму электрычнасць працягнулі да мяне праз лес — быццам у іншым свеце апынулася. Шасці гадоў таму тэлефон паставілі, таксама быццам новае жыццё адкрылася. Дзесяць гадоў таму пачаліся, яны да мяне ў люты час тэлефануюць. Хто прыходзіў і праціў ад мяне званіць, ніколі з іх грошай за гэта не брала.

Я лічу, што цяпер у мяне жыццё нібы каралеўскае. Бачыць ж, дзе і я к жыў. Навокал такая прыгожасць — у любую пару года. Пенсію даюць, дзеці наведваюць. На коніку можна да людзей паехаць. Нядаўна з ім развітацца, праўда, давялося: састарэў. Ён тут у мяне каля трыццаці гадоў быў. А зямляніч аказалася справай няпростай. Купілі новага, а той тут усю годзіцца. Па лесе едзем — увесь устрывожаны, азіраецца. Да магазіна на ім у два разы павольней дабралася, чым раней. А аднойчы гэты конь так мяне панёс, казкі вака недзе на далонь ад стромгага абрыву пранеслася. Не далася яму лясное жыццё. Прышлося мяняць, цяпер вольс гэты абжываецца, — ласкава ківае гаспадыня ў бок канюшні, дзе хрумкае сена старты

гняды жарэчык. — Дзеці купілі сена, на зіму хопіць. Толькі запрэгчы сама ўжо не ў сілах, трэба будзе прасіць каго.

Вельмі хачу з'ездзіць туды, дзе мы ў вайну хаваліся, калі вёску выпалілі. Памятаю, якая там смачная вада была ў крыніцы, здарова. Тое месца мне вельмі ўпадабалася. Хаця і гора там хапіла. Тата ў сорок чацвёртым памер, нас плячэра засталася ў мамы, адна адной меншая. Ведаю, што на тым месцы ўжо ні людзей, ні пабудову не засталася, але зірнуць хочацца. Далёкая дарога, мо на кані і не адолею, тады папрашу, каб дзеці звазілі.

За ўсё жыццё яна нідзе не была ў буйных гарадах, толькі ў Мінску. І зусім не бядуе па такой беднай геаграфіі сваіх вандравак.

— І дзеці, і сёстры не раз клікалі кідаць лес і пераезджаць да іх. А я хачу жыць сама па сабе. Бо так прывыкла. Тут у мяне ўсё сваё. Тут ціхенька. Прыгожа. Ніякія машыны не гудуць. І, ведаеце, я ж такія, што не змаўчу, калі дзе што не так робіцца. А дзеці ж ужо дарослыя. Могуць і пакрыўдзіцца за маё якое слова. Я такога не хачу. Буду жыць на сваім хутары, а дзеці мае ездзіць да мяне. Тут я для ўсіх буду добра.

Дзеткі пралануюць мне хаця б усё перарабіць у хаце на сучасны лад. А мне не патрэбны гэтыя іх «еўрааромнты». Я хачу жыць у сваім. Хай яно мо і горшае, чым тое, што модна цяпер. Але маё.

У бабы Анці 18 сваіх унукаў. А яшчэ яе дзеці бралі сабе прыёмных, таму ўсяго ў яе цяпер 24 унукі і 6 праўнукаў.

— Не, разам тут дзеці, унукі і праўнікі яшчэ ніколі не збіраліся. — Кажа. — Ды дзе ж мая хата ўсіх вытрымае?

Яна бадзёра тупае каля сваіх пабудов. І жагнае нас услед, калі мы выпраўляемся ў зваротны шлях.

Што туды ехалі да яе, што назад — ніводнай машыны, ніводнага чалавека не сустрапі за ўвесь час. Нібы на край зямлі трапілі.

Я наўмысна не называю прозвішча і назву хутара. Напісалі калісьці пра яе ў мясцовай газеце. І потым нехта хацеў сваімі вачыма паглядзець на гэты дзівоўны хутар — ці грыбы збіраюць, ці мэтэанакіравана сабраўшыся. А разумею, якім часам бывае прыгны да сельскага турызму сучаснік? Кастры, шашлык...

Бабулі гэта зусім не патрэбна. Як і чужая ўвага наогул. У яе свой свет, сваё жыццё. У зайдзёнай для сённяшняга часу гармоніі з прыродай ляснога краю, дзе ёй было наканавана з'явіцца на свет.

Віктар ВІКЕНЦЬЕЎ.

Кропелькі дабрыні

У Бабруйску прайшоў фестываль творчасці і здароўя, на які штогод збіраюцца маладыя людзі з абмежаванымі магчымасцямі.

У пасёлку Кісялёвічы на ўскраіне Бабруйска, дзе раней была вайсковая часць, праходзіць фестываль пад назвай «Кропелькі дабрыні ў моры здароўя». У адным з б'юльных штабных будынкаў размясціўся духоўна-асветніцкі цэнтр Свята-Іверскага храма. І на паляне каля яго ўсталявалі сцэну, зроблі імпрызаваную залу, спартыўную пляцоўку.

— Ой, тут столькі людзей, — радуецца Алеся, якая сядзіць у інваліднай калясцы. — Я даўно не бачылася з сябрамі. Калі шчыра, такіх магчымасцяў у нас не многа.

— Тут усё нам настолькі падабаецца, што не магу гаварыць без слёз, — жанчына, якая ўпершыню прывезла дачку-інваліда

да сябе, — сказала Яна. — Валандэрам я праціў гадоў пяць, хочацца дапамагчы, але падамагаюць інвалідам.

— Я не магу быць абякавай, — сказала Яна. — Валандэрам я праціў гадоў пяць, хочацца дапамагчы, але падамагаюць інвалідам.

— Я не магу быць абякавай, — сказала Яна. — Валандэрам я праціў гадоў пяць, хочацца дапамагчы, але падамагаюць інвалідам.

— Я не магу быць абякавай, — сказала Яна. — Валандэрам я праціў гадоў пяць, хочацца дапамагчы, але падамагаюць інвалідам.

— Я не магу быць абякавай, — сказала Яна. — Валандэрам я праціў гадоў пяць, хочацца дапамагчы, але падамагаюць інвалідам.

— Я не магу быць абякавай, — сказала Яна. — Валандэрам я праціў гадоў пяць, хочацца дапамагчы, але падамагаюць інвалідам.

— Я не магу быць абякавай, — сказала Яна. — Валандэрам я праціў гадоў пяць, хочацца дапамагчы, але падамагаюць інвалідам.

— Я не магу быць абякавай, — сказала Яна. — Валандэрам я праціў гадоў пяць, хочацца дапамагчы, але падамагаюць інвалідам.

маסף выбрацца з дому і пабыць з сябрамі, — каментуе Таццяна Сінькевіч, загадчыца аддзялення дзённага знаходжання інвалідаў у Ленінскага раёне Бабруйска. — Гэта адзіны фестываль у краіне, які праводзіцца ў такім фармаце, на прыродзе.

Усе навокал сапраўды выглядае як летні лагер, толькі з па-

даць людзям адпачыць, пабыць разам. Таму што лепшы ўрач — гэта добры настрой.

Айцец Сяргій, настояцель Свята-Іверскага храма, лічыць, што ў стаўленні грамадства да людзей з абмежаванымі магчымасцямі нешта зрушылася з мёртвай кропкі: нездарма фестываль «Кропелькі дабрыні...» пачынаўся з маленькага збору, а цяпер разросся да абласнога ўзроўня.

— Царква заўсёды кажа, што для Бога няма розніцы, з абмежаванымі здольнасцямі чалавек альбо не, — падкрэслівае святар. — Можна, людзей з абмежаванымі магчымасцямі ён яшчэ больш любіць, як мы шкадуем, напрыклад, сваю параненую руку...

У Свята-Іверскаму храме для ўдзельнікаў фестывалю ў дзень памціі лекара Панцеляймона здзеісілі малебен аб здароўі, правялі духоўную гутарку. Тут спецыяльна зроблі пандус: раней інвалідаў-калясчнікаў падымалі па прыступках на высокі царкоўны ганак на руках, а цяпер для іх і тут будзе безбар'ернае асроддзе.

Сёлета тэма фестывалю — «Давайце берачы адно аднаго!» Арганізатары называюць гэта крыкам душы, таму што ўсім хочацца, каб у жыцці было больш узаемагна разумення, падтрымкі і ўвагі. Людзі кажуць, што трэба вучыцца быць цярплівым адно да аднаго, дараваць дробныя крыўды, не выліваць на іншых дрэнныя настроі і памятаць, што жыццё — вельмі крохкае рэч, калі не ведаеш, што можа здарыцца ў наступную хвіліну. Гэта ўрок для грамадства ад удзельнікаў бабруйскага сацыяльнага фестывалю.

Самы краўляны момант фестывалю — агульні здымак. Каля сцэны шчыльна, каб усё трапілі ў кадр, пасадзілі і паставілі ўсіх: унізе — інваліды-калясчнікі, на версе — валандэры. Давець камянд у усмешку фатаражы не давялося: усім раздалі рознакаляровыя шары, і калі іх разам адпусцілі ў паветра як сімвал кропелькі дабрыні ў нашым свеце, усё разам смяяліся ад шчасця, з надзеяй на добрае жыццё, лепшае здароўя і моцнае сяброўства.

Ілона ІВАНОВА. Фота аўтара. Г. Бабруйск.

Прамоўленае

«Марыць трэба пра выскокае»

Віталь Гуркоў, дзесяціразовы чэмпіён свету па тайскім боксе, апавядае «Звяздзе» пра сваю любоў да роднай мовы, Бруса Лі і Джэкі Чана, прызнаецца, чаму нашых спартсменаў засуджаюць на міжнародных спаборніцтвах і цытуе на памяць герояў стужкі Карэна Шахназарава.

Ліпень для дасціпнага і таленавітага Вітала Гуркова выдаўся насычаным на падзеі. Найперш гэта тычыцца першынства Еўропы, дзе Гуркоў заваяваў «золата», у чарговы раз даказаў, што ў сваёй вагавай катэгорыі лепш за яго ў Старым Свеце нікога няма! Што казаць, цудоўная падстава для рознабаковай размовы з чалавекам, у якога сапраўды моцная грамадзянская пазіцыя.

— Сёлетняе першынства Еўропы атрымалася даволі скомканым, — узгадвае Віталь. — Усё выглядала неяк неарганізавана. Нам нават не хапала дактароў, і звычайны медагляд займаў даволі шмат часу. Перад сваім фінальным боем я не адчуваў ніякай ліхаманкі, настрой быў спакойны. Фінальны бой у мым выкананні з украінцам Алімам Набевіям атрымаўся без лішніх пытанняў.

— Дрэннае судзейства на гэтым чэмпіянаце для мяне сюрпрызам не стала. Проста гэтым разам нахабства арбітраў перайшло ўсё межы. Есць выключна палітычныя моманты, калі рэферы прасоўваюць байцоў з краіны, якая прымае міжнароднае спаборніцтва. І існуе зусім нязначны працэнт, што пры роўным баі са спартсменам-гаспадаром перамогу прысудзяць табе. Цікава, што падобнае адбываецца паўсюль, але толькі не ў Беларусі. Помню, як на чэмпіянаце Еўропы па боксе, які прымаў Мінск, судзілі проста не пускалі нашых баксёраў ў наступныя стадыі. Гэта была сапраўдная дзямальба медалёў. Мяркую, трэба мець у міжнародных федэрацыях уласныя

прадстаўнікоў, якія здолюць не толькі дапамагчы сваім хлопцам, а зрабіць так, каб нам не перашкаджалі нармальна спаборнічаць. Вы толькі ўявіце: на апошнім першынстве Еўропы па тайскім боксе агулам узялі 10 допінг-проб, з якіх 4 належалі беларусам. Гэта ўжо прадурэае стаўленне.

— Помніце, калі вас адкрыта засуджалі? — На леташнім чэмпіянаце свету ў Расіі. У фінале я сустракаўся менавіта з расіянінам. Калі толькі перабраўся цераз канаты, адразу заўважыў, што судзіць будзе рэферы, які ўжо раней не даваў мне нармальна працаваць на рынку. Тады я паглядзеў на іншых судзьяў і сярод іх заўважыў венгра. Ну, венгр венграм. Да нацыянальнасці я не стаўлюся непрыязна. Аднак ён ужо не першы год жыў у Маскве, працуе ў тамтэйшай федэрацыі, трэнеруе і судзіць спаборніцтвы. Восць тады я і зраўнеў, што шанцаў у мяне на поспех замала. Пры роўным баі перамогу аддалі майму саперніку.

— У партугальскім Лісабоне беларусы пайшлі на кардынальны крок — выйшлі на рынг усёй дэлегацыяй і адмаўляліся яго пакідаць, пакуль не будзе прыняты пратэст наконт дрэннага судзейства.

— Усё атрымалася спантанна. Наш Дзмітрый Варац чыста перамог свайго расійскага апанента. Судзіць вырашылі інакш і нарваліся на свіст трыбун. Нас падтрымалі прадстаўнікі іншых дэлегацый, і першымі на рынг выйшаў наш трэнерскі штаб, а пасля ўсе астатнія. Пратэст зачынілі, і пасля перагляду ўсе 5 арбітраў заслужана аддалі перамогу нашаму байцу.

— Я жыву разам з бацькамі ў Сцяпянцы, рабочым раёне, дзе вельмі шмат было цыганоў. Было так, што зачыніўся з адным, а потым абараняць яго пасля прыходзіць 10 чалавек — уся імята мова ўсё гэтае ж. Мой тата быў мантажнікам, маці працавала на тры-

катажнай фабрыцы. У нас быў уласны дом, у якім я, праўда, шмат вольнага часу не праводзіў. Разам з іншымі хлопцамі гадаваліся на вуліцы, дзе ўсіх дзіцяці на малых і старэйшых. Сваёй сяброў часам нават не хацелі адпусціць сваіх дзяцей гуляць разам са мной: лічылі, што я іх зводжу. Мы часта ганялі на палігон, будляючы, уцякалі ад сабак і вайскоўцаў, поўзалі ў акапах, а таму звычайна вярталіся дадому зацемна, перапаўнаючы ў мазуцкі і смале. Можна толькі адчуваць, якая была рэакцыя энэргаваных бацькоў, калі ў кватэры з'яўлялася падобнае дзіця.

— У мым дзяцінстве было месца толькі для двух герояў — для Бруса Лі і Віктара Цоя. Брус Лі быў ідалам цэлага пакалення. Мой пакой быў завешаны плакатамі і фоткамі з яго вывай. Я нават запісаўся ў фотатургорк, навучыўся рабіць фотакопіі постараў Бруса Лі. Акрамя таго, мяне вельмі натхняла, заварожвала музыка Віктара Цоя. Падбалася, як ён трымаецца на сцэне. Пэўны час у музыцы для мяне існаваў толькі гурт «Кіно». І толькі ўжо ў старэйшых класах я пачаў слухаць «больш цяжкі» рок.

— На першую трэнероўку я прыйшоў са старымі, завялікімі, пагрызенымі сабакам баксёрскімі пальчаткамі. Цікава, я ніколі не думаю, што стану прафесіянальным спартсменам і буду ўдзельнічаць у міжнародных спаборніцтвах. Калісьці мне падабалася малавцаць, самастойна ляліцца цацкі з гліны і пластыліну. Звычайна атрымліваліся баксёры, паміж якіх я ладзіў сапраўдныя баі. Хто ведае, магчыма, калі б не пайшоў у спорт, стаў бы нядрэнным скульптарам ці мастаком.

— У 2004 годзе я ўпершыню на чэмпіянаце свету сустраўся з тайскім баксёрам, прадстаўніком краіны, дзе зарадзіўся мунікам, маці працавала на тры-

дзьявалні, безумоўна, я вельмі хвалюваўся, нават не ведаў, што з сабой рабіць. Тут да мяне падышоў Міхаіл Андрэевіч Панцоў, адзін з нашых трэнераў, і казаў: «Ну, дзе тут сядзіць твой таец?» Я і кажу, што наспраўна. Ён прайшоўся каля майго саперніка некалькі разоў, кінуўшы на яго позірк, а пасля вярнуўся да мяне са словамі: «Ну, чаго пахлохаешся? У яго няма ніякай мускулатуры!». Я проста ледзь не ляснуўся са смеху, бо сам у той час быў нейкім здыхлікам, вельмі хваляваўся, нават не ведаў, што з сабой рабіць. Тут да мяне падышоў Міхаіл Андрэевіч Панцоў, адзін з нашых трэнераў, і казаў: «Ну, дзе тут сядзіць твой таец?» Я і кажу, што наспраўна. Ён прайшоўся каля майго саперніка некалькі разоў, кінуўшы на яго позірк, а пасля вярнуўся да мяне са словамі: «Ну, чаго пахлохаешся? У яго няма ніякай мускулатуры!». Я проста ледзь не ляснуўся са смеху, бо сам у той час быў нейкім здыхлікам, вельмі хваляваўся, нават не ведаў, што з сабой рабіць. Тут да мяне падышоў Міхаіл Андрэевіч Панцоў, адзін з нашых трэнераў, і казаў: «Ну, дзе тут сядзіць твой таец?» Я і кажу, што наспраўна. Ён прайшоўся каля майго саперніка некалькі разоў, кінуўшы на яго позірк, а пасля вярнуўся да мяне са словамі: «Ну, чаго пахлохаешся? У яго няма ніякай мускулатуры!». Я проста ледзь не ляснуўся са смеху, бо сам у той час быў нейкім здыхлікам, вельмі хваляваўся, нават не ведаў, што з сабой рабіць. Тут да мяне падышоў Міхаіл Андрэевіч Панцоў, адзін з нашых трэнераў, і казаў: «Ну, дзе тут сядзіць твой таец?» Я і кажу, што наспраўна. Ён прайшоўся каля майго саперніка некалькі разоў, кінуўшы на яго позірк, а пасля вярнуўся да мяне са словамі: «Ну, чаго пахлохаешся? У яго няма ніякай мускулатуры!». Я проста ледзь не ляснуўся са смеху, бо сам у той час быў нейкім здыхлікам, вельмі хваляваўся, нават не ведаў, што з сабой рабіць. Тут да мяне падышоў Міхаіл Андрэевіч Панцоў, адзін з нашых трэнераў, і казаў: «Ну, дзе тут сядзіць твой таец?» Я і кажу, што наспраўна. Ён прайшоўся каля майго саперніка некалькі разоў, кінуўшы на яго позірк, а пасля вярнуўся да мяне са словамі: «Ну, чаго пахлохаешся? У яго няма ніякай мускулатуры!». Я проста ледзь не ляснуўся са смеху, бо сам у той час быў нейкім здыхлікам, вельмі хваляваўся, нават не ведаў, што з сабой рабіць. Тут да мяне падышоў Міхаіл Андрэевіч Панцоў, адзін з нашых трэнераў, і казаў: «Ну, дзе тут сядзіць твой таец?» Я і кажу, што наспраўна. Ён прайшоўся каля майго саперніка некалькі разоў, кінуўшы на яго позірк, а пасля вярнуўся да мяне са словамі: «Ну, чаго пахлохаешся? У яго няма ніякай мускулатуры!». Я проста ледзь не ляснуўся са смеху, бо сам у той час быў нейкім здыхлікам, вельмі хваляваўся, нават не ведаў, што з сабой рабіць. Тут да мяне падышоў Міхаіл Андрэевіч Панцоў, адзін з нашых трэнераў, і казаў: «Ну, дзе тут сядзіць твой таец?» Я і кажу, што наспраўна. Ён прайшоўся каля майго саперніка некалькі разоў, кінуўшы на яго позірк, а пасля вярнуўся да мяне са словамі: «Ну, чаго пахлохаешся? У яго няма ніякай мускулатуры!». Я проста ледзь не ляснуўся са смеху, бо сам у той час быў нейкім здыхлікам, вельмі хваляваўся, нават не ведаў, што з сабой рабіць. Тут да мяне падышоў Міхаіл Андрэевіч Панцоў, адзін з нашых

■ Справы жыццёвыя

ПРАВА НА ПЕНСІЮ ЁСЦЬ, КАЛІ...

Мае дзеці выраслі, вучацца — атрымліваюць першую вышэйшую адукацыю. Прычым дачка пасля ўніверсітэта, які заканчвае сёлета, хацела б прадоўжыць вучобу ў магістратуры. Калі паступіць, ці можна ёй разлічваць на пенсію па страце карміцеля (бацькі)?

І.Д., Калінкавіцкі раён

У адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь ад 17 красавіка 1992 г. № 1596-ХІІ «Аб пенсійным забеспячэнні» (далей — Закон), права на пенсію з выпадку страты карміцеля маюць непрацаздольныя члены сям’і памерлага карміцеля, якія былі на яго ўтрыманні. Непрацаздольнымі членамі сям’і лічацца, у ліку іншых: «дзеці (у тым ліку ўсынёўленыя, пасыні і падчаркі), (якія вучацца і не дасягнулі 23 гадоў), а таксама дзеці старэйшых за 18 гадоў, калі яны сталі інвалідамі да дасягнення 18 гадоў. Згодна з Законам, асабы, якія атрымліваюць у Рэспубліцы Беларусь, за межамі Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь вышэйшую адукацыю ў дзённай форме атрымання адукацыі, адносяцца да навучэнцаў. Магістратура, згодна з артыкулам 202 Кодэкса Рэспублікі Беларусь ад 13 студзеня 2011 г. № 243-З «Аб адукацыі», з’яўляецца II ступенню вышэйшай адукацыі.

Пры гэтым вышэйпералічаным асобам пенсіі прызначаюцца незалежна ад таго, ці былі яны на ўтрыманні карміцеля.

Пенсія па прычыне страты карміцеля прызначаецца, калі карміцель да дня смерці меў стаж працы, які быў бы неабходным яму для прызначэння пенсіі па інваліднасці.

Асобам, якія сталі інвалідамі да дасягнення 20 гадоў у перыяд працы, прадрпрымальніцкай, творчай або іншай дзейнасці або пасля яе спынення, пенсіі прызначаюцца незалежна ад наяўнасці стажу працы.

Членам сям’і, якая страціла карміцеля, які не меў стажу працы, дастатковага для прызначэння поўнай пенсіі па інваліднасці, прызначаецца пенсія пры няпоўным стажу працы ў памеры, вылічаным прапарцыянальна стажу працы карміцеля, які існуе.

Сем’ям памерлых пенсіянераў, якія атрымлівалі пенсію пры няпоўным стажу працы, пенсія прызначаецца прапарцыянальна стажу працы, зыходзячы з якога была прызначана пенсія памерламу карміцелю.

Пенсія па прычыне страты карміцеля прызначаецца на кожнага непрацаздольнага члена сям’і, які мае права на пенсію.

Па жаданні членаў сям’і ім можа быць прызначана адна агульная пенсія.

Такім чынам, дзеці памерлага карміцеля, якія атрымліваюць вышэйшую адукацыю ў дзённай форме і магістратуры, маюць права на пенсію па прычыне страты карміцеля да дасягнення 23 гадоў пры наяўнасці ўказаных умоў

■

■ Ад прадзедаў...

СЯМЕЙНАЯ РЭЛІКВІЯ

Унікальны абраз Ісуса Хрыста перадаецца з пакалення ў пакаленне ў сям’і Яніны Чыкіды. Яніна Паўлаўна атрымала гэтую каштоўнасць ад матулі, тая — ад сваёй бабулі. Нолькі гадоў гэтаму абразу — ніхто не ведае. Але калі прыблізна палічыць, то атрымліваецца больш за дзвесце! Яніна Паўлаўна ўз’яўлена, што ўнікальны абраз дапамагае ў жыцці і даюно ўжо стаў сапраўднай сямейнай каштоўнасцю. І вельмі жадае, каб яе ўнукі і праўнікі гэтак жа добра захаўвалі святыню, які ўсе прадкі.

Марына БЕГУНКОВА, фота аўтара.

Стаўцоўскай р-н.

ЁСЦЬ САНИТАРНАЯ ЗОНА, А ЁСЦЬ — БУФЕРНАЯ

З вёскі Ліпск Ляхавіцкага раёна на «гарачую лінію» газеты патэлефанавала наша даўняя чытачка. Прасіла дапамагчы разабрацца ў сітуацыі з памерамі санітарных зон вакол свінагадоўчых комплексаў.

— Ва ўчарашнім нумары «Звязды» са спасылкай на дэпартамент ветэрынарыі і харчовага нагляду Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання было напісана, што забараняецца, у прыватнасці, ўтрыманне свіней у радыусе не менш за 5 кіламетраў ад свінакомплексаў сялянскімі (фермерскімі) гаспадаркамі і фізічнымі асобамі, у тым ліку індывідуальнымі прадрымальнікамі. Ад нашай вёскі да аднаго свінакомплекса 12 кіламетраў, да другога — 20 кіламетраў. Тым не менш па вёсках праехаліся прадстаўнікі райветстанцыі і папярэдзілі, каб людзі, калі жадаюць, папярэдзілі, каб людзі, калі жадаюць, папярэдзілі сваіх свіней у тэрмін да 15 жніўня самі. У процілеглым выпадку іх кан-

фіскуюць і ўтылізуюць з выплатай кампенсацыі, які у нас гавораць, у канцы года. За вёскамі ўжо ямы рыхтуюць, — распавяла заяўніца. — Патлумачце нам пра памеры той самай санітарнай зоны, бо мы, працятаўшы інфармацыю, ужо не ведаем, што думаць і рабіць. А адведзены тэрмін — зусім хутка...

Рэдакцыя адразу ж звязалася з галоўным ветурачом установы «Ляхавіцкая райветстанцыя» Паўлам Сяцко і начальнікам упраўлення сельскай гаспадаркі і харчавання Ляхавіцкага райвыканкама Алегам Бураком, папрасіла даць адказ на пытанне заяўнікаў (літаральна услед за першым зваротам з той жа вёскай Ліпск патэлефанавалі ўжо іншыя заяўнікі з тым жа пытаннем — С.Р.).

Абодва суразмоўцы патлумачылі нам, што высюкіцы крыху няправільна зразумелі інфармацыю, нягледзячы на тое, што па вёсках

прайшлі сустрэчы з насельніцтвам, дзе даваліся падрабязныя тлумачэнні. Справа ў тым, што ўвядзенне санітарных зон вакол свінакомплексаў у радыусе не менш за 5 кіламетраў, у якіх забараняецца ўтрыманне свіней, распаўсюджваецца на ўсю краіну. Аднак ёсць яшчэ пастанова аблвыканкама №500 ад 20 ліпеня, згодна з пунктам 6-м якой у тэрмін да 15 жніўня ў Ляхавіцкім раёне належыць правесці ўсе мерапрыемствы, якія прадугледжваюць скарачэнне пагадоўя на не толькі ў насельніцтва, але і на малых фермах, дзе не забяспечваецца бялагігна ахова. Справа ў тым, што Ляхавіцкі раён (і не толькі ён адзін) уваходзіць у першую буферную зону. Яе радыус — 100 кіламетраў ад ачага заражэння. Менавіта таму ў раёне і павінны быць праведзены вышэйназваныя мерапрыемствы...

Сяргей РАСОЛЬКА.

■ Цяжка патлумачыць

ЧАМУ ЗАКІНУТЫ МОГІЛКІ?

...Больш чым месяц таму мы з выхаванцамі Свяцілавіцкага дзіцячага садка — сярэдняй школы зрабілі пешы поход у вёску Вялікі Трылесін. Спачатку наведвалі цудоўны помнік, які размешчаны ў мясцовым парку і прысвечаны памяці загінуўшай землякоў, працталі ішоўду аб дзейнасці падпольнай камсамольскай групы, якая 18 чэрвеня 1942 года далучылася да партызанскага атрада.

Потым юныя следальцы планавалі наведаць месца, дзе пахаваны 22 мірныя жыхары з сем’яў мясцовых падпольшчыкаў. Аднак зрабіць гэта было досыць складана, бо сцэжкі да брацкіх могілак папросту няма, нам з дзецьмі давалося пракладваць яе, каб убачыць...

Па-першае, досыць непрыгожы выгляд мае сам помнік. Па-другое, добра было б пашырыць яго агароджы, бо цяпер туды цяжка нават зайсці. Па-трэцяе, з чатырох шылдаў з прызвічамі расстраляных бацькоў, братоў і сёстраў падпольшчыкаў, чытаецца толькі апошняй. Па-чавёртае, добра было б зрабіць хоць нейкі масток цераз ручай на шляху да гэтай брацкай могілкі, бо цяпер там хістка кладка...

Так, гэта невядзікі сціплы помнік — не такі, як каля шашы Магілёў—Мінск або ў парку Вялікага Трылесіна... Але ж хто скажыць, што малым не патрэбна ўвага? Што не павінна быць ніякага зносу, напрыклад, на тым месцы, дзе 2 верасня 1942 года на вачах усіх жыхароў Вялікага Трылесіна расстралялі іх жа землякоў?..

У нашай краіне яшчэ 3 снежня 2010 года прынята дзяржаўная праграма па ўшанаванні памяці абаронцаў Айчыны і ахвяр вайны, выдзелены сродкі на яе рэалізацыю. Тады чаму закінуты брацкія могілкі ў Вялікім Трылесіне. Як гэта патлумачыць дзеціам?

Анатоль МАРОЗАЎ, кіраўнік пашукавай групы «Следальцы»

■ Адукацыя

ВУЧУ ІНШЫХ — ВУЧУСЯ САМ

«Да абнаўлення Мінскай вобласці праз сучасную якасную адукацыю». Менавіта пад такім дэвізам 16 жніўня ў Палацы культуры Барысава пройдзе абласная канферэнцыя педагогічных работнікаў.

Мяркуюць, што мерапрыемства збярэ больш за 1000 удзельнікаў: педагогаў, бацькоў, прадстаўнікоў грамадскасці, органаў дзяржаўнага кіравання, грамадскіх арганізацый, бізнесу, прафсаюзаў, а таксама гасцей з Расіі і Латвіі.

Падчас канферэнцыі будуць працаваць 3 тэматычныя пляцоўкі, а таксама выставы, у тым ліку, школьных бізнес-кампаній, спартыўных дасягненняў навучэнцаў вобласці, па выніках летняга аздараўлення, тэхнічнай творчасці і шмат іншых. Абмяняцца вопытам і падаруніць новае для сябе ўдзельнікі змогуць і ў 14 секцыях. Як паведаміла прэс-сакратар упраўлення адукацыі Мінбюльвыканкама Алена Паплаўская, на Міншчыне з 1 верасня закрываюцца і рэарганізуюцца 53 установы адукацыі. У прыватнасці, ліквідуецца 29 устаноў адукацыі, у тым ліку 3 дашкольных; 4 базавыя, 3 сярэднія, 11 вярчальных школ; 5 вучэбна-педагагічных комплексаў садшколы; 3 мішкольных вучэбна-вытворчых камбінатаў.

Таццяна ЛАЗОЎСКАЯ

ВІРТУАЛЬНАЯ НЕБЯСПЕКА СТАНОВІЦЦА РЭАЛЬнай

Па меркаванні прэс-сакратара ГУУС Мінгарвыканкама Аляксандра Ластоўскага, бацькі павінны цікавіцца акаўнтамі сваіх дзяцей у сацыяльных сетках.

— Лічу, што бацькам не пашкодзіць паглядзець, у якіх сацыяльных сетках прысутнічаюць іх дзеці, у якіх яны групы, якую лексіку выкарыстоўваюць і якія выкладаюць фатаграфіі, — заявіў Аляксандр Ластоўскі падчас анлайн-канферэнцыі (на сайце БЕЛТА), прысвечанай ролі ў жыцці сучаснага чалавека сацыяльных сетак.

Па словах Аляксандра Ластоўскага, сёння ў сацыяльных сетках прысутнічаюць аб’яднанні, якія перарастаюць у рэальны рух «Забі ветарана», дзе маладыя людзі пакуль яшчэ толькі агучваюць свае намеры пра тое, як бы яны хацелі забіваць ветэ-

ранаў вайны. Ёсць суполкі ў падтрымку Чыкацілы, а таксама групы, якія шляхам правакацыйных паведамленняў прымуюць дзёўчат на абуральныя посты, а затым публікуюць гэтую інфармацыю. Таксама існуюць групы, якія рэалізуюць свае садзіцкія схільнасці, у тым ліку і ў Мінску. Такія аб’яднанні хоць і не вельмі вядомыя масавай аўдыторыі, але надзвычай небяспечныя.

Аляксандр Ластоўскі паведаміў, што зараз у Маскве ствараецца асобны сайт, які будзе працаваць па прынцыпе блогасферы, але з рысамі сацыяльнай сеткі. Іншымі словамі, будзе створана сацыяльная сетка пра сацыяльную сетку. Гэты праект дазволіць маладым людзям і іх бацькам даведацца пра небяспечныя з’явы ў сацыяльных сетках, пра якія яны дагэтуль не падазравалі.

Надзея НІКАЛАЕВА.

■ Свой погляд

ХТО КАГО: МАТРОШКА ЦІ САЛОМКА З ВЫШЫВАНКАЙ?

Нядаўна на адным сайце з’явілася пытанне: што ўваходзіць у пяцёрку найбольш папулярных беларускіх сувеніраў? Апытанне праводзілася сярод нашых гандляроў (мабільч, на Ждановічак) і турыстаў. І што б вы думалі — на першым месцы апынулася... матрошка. На другім — беларуская гарэлка, потым — магніцкі з вывамі Нацыянальнай бібліятэкі, Мінска, Міра, Нясвіжа, нашай сучаснай сімволікі. І, нарэшце, — бялізна і кераміка. ... Камментары на сайце, натуральна, былі абуральныя, але ў сеціва інфармацыя трапіла...

Тут і падумалася: а чаму, уласна, матрошка такая ў нас папулярная? Як для мяне — дык цацка цацкаю. Аднак просты: нашы гандляры купляюць за мяккой тое, што добра разыходзіцца. Ну, няхай бы на тых матрошках малявалі не толькі расійскія кіраўнікоў, і а нашых — Прэзідэнта, прэм’ера. Дык не — упарт прадаюць Пудзіных, Абамаў, Берлусконі, нават Жырніноўскага і іншых. На вернісажы каля Палаца прафсаюзаў такім добром гандлюе шмат народу.

— А што? Мы ж з расіянамі — славяне-браты. У нас іх «зорак» палітыкі і культуры таксама ведаюць, таму і прадае. А матрошкі — дык гэта сусветны брэнд. Расійскі, праўда, але бярэць... Саломку дзеля продажу невядома дзе ўзяць, і ручнікі раз на два тыдні нам майстрыха з Нясвіжа ці з Клецка прывозіць. Каб вы бачылі — за хвілінку размятаюць...

Гэтую майстрыху я акурат ведаю — завуць яе Волга Уладзіміраўна Стэфановіч, народны майстар з Нясвіжа, вышывальшчыца. Другая — мая цешча, таксама майстрыха па вышывальніцтве і па саломе, Ларыса Паўлаўна Гетнер. Менавіта яны бароняць гонар Нясвіжа і Бацькаўшчыны на ўсіх розных выставах. Абедзве — у статусе народных майстроў, былыя настаўніцы.

— Бярэць у нас і саломку, і вышыванкі. Асабліва расіяне з далёкіх усцяін. Глядзяць на саломку і пытаюцца: «А з чаго гэта вы зрабілі, што за матэрыял?» Але прыкрас, што тут жа прадаюць замежныя шырсапальцы — у асноўным кітайскі і расійскі. Так смешна бывае, калі побач купляюць тыя ж матрошкі, нейкія паветраныя шарыкі з геліем і з расійскай сімволікай. А тут яшчэ і новая мода: народных майстроў прымуюць купляць месцы для гандлю побач з тымі, хто абы-чым гандлюе...

Наконт гарэлкі: расіяне, якія ведаюць што да чаго, бярэць «Белавежскую». А жанчыны пытаюцца пра лён: дзе сурвэткі, бялізна, дзе проста тканіна. А і насамрэч — дзе?

У Міры, Нясвіжы, Дудутках — мясцовыя майстры: мірская і гарадзейская кераміка, саломка, вышыванкі, у тым ліку і па тканіне, вышыванка, карункі. Ніякіх матрошак, ніякіх кітайскіх вырабаў. Але чаму госяць, які нас наведваў з Расіі, Егіпта, Польшчы альбо Чэхіі не ведае, што менавіта саломка — гэта наш брэнд? А навокал — матрошкі...

Яшчэ адзін патрыёт з Нясвіжа. Гандлюе беларускімі лыжкамі і... нашымі паштовымі маркамі. І мае добры даход.

— Увесь свет збірае маркі. А нашы беларускія паштовыя маркі — найпрыгажэйшыя, і гэтак я ведаю мноства доказаў. Таму і прадаю з добрай выгадай... Што да замежных сувеніраў — даўно час уладам у такіх месцах гандаль ім забараніць: ну навошта расіянам у нас купляць матрошкі, самавары ці кітайскую біжуртэру? Яны ж смяюцца, а нам сорамна...

Пятро РАМАНЧУК

АД ГАРЭЛКІ РОЗУМ МЕЛКІ

(з аповедаў былога алкаголіка)

Днямі сабраліся мы ў сябра дзяцінства, каб адзначыць юбілей. Прыехаў на яго і Макс — Максім Тарасавіч. Аднак чаркі ў рот не ўзяў, сказаў: «Адпіў я, хлопцы. Досыць ужо людзей смяшыць...».

Потым расказаў нам, як смяшыў, і нават папрасіў: «Напішы пра мае п’яныя выбрыкі. Раптам хоць нехта убачыць сябе ды за розум возьмецца — чалавекам стане».

І сапраўды, а раптам?

ЯК РУЧАЙ СТАЎ ДНЯПРОМ

...Была вясна, ішла пасяўная. Максіму Тарасавічу (ён наогул механік, ды з-за гарэлку працаваў шафэрам, потым слесарам, вартульніком, пастухом...) і яшчэ чатыром кіроўцам даручылі вазіць мінеральныя ўгнаенні ў самую аддаленую брыгаду, у мядзведжы кут. Зрабіўшы па дзве ходкі, хлопцы надумаліся выпіць чатыры бутэлькі віна. А паколькі мясцовы магазін быў закрыты на перападлік, купілі чатыры бутэлькі саманю.

Колькі выпіў Макс, не памятае. А вось што было далей...

— Толькі выехаў за вёску — і пачалося, — успамінае ён. — Не, не дваліся і не траілася, усё павялічвалася ў дзясяткі разоў! Раўчук, што пятаў пазіць дарогу, здаўся сапраўднай рэчкай. Я некалі ў Лоеве быў — падчас разліву. Дык тут акурат такі ж убацькі — ну сапраўдны Дняпро!.. А дрэвы, дрэвы якія! Мо ў пяць ці сем абхватаў... Але аблокі падпіралі! І дамы высачэзныя! Глянеш — шапка з галавы. Гэта, дамаю, Гомель ці нават Мінск. Трэба пытацца, куды ж гэта мяне занесла? Карацей, вылез ён з кабіны. Бачыць — жанчына ідзе. Ростам — метраў з пяць. Але ж ён не скупаецца, спытаў:

— Скажыце, а што гэта за горад? Адкажу не пачуў, з ног зваліўся...

Ануўшоў ў кватэры сваёй.

— А Божачка, а міленькі, — галасіла над ім жонка. — Да чаго ж ты дапіўся, Максім? Сваіццю не пазнаў, сваю вёску прыняў за горад...

■ Век жыві...

Бацьку, беднага, ледзьве пазнала. Але ж пабудзіла, павіталася. Той вочкамі лып-лып...

— Жанчынка, — пытаецца, — а вы хто гэта будзеце? Вы з саўгаснай канторы?

— Такта, ды я ж дачка твая, — плача дзёўчына.

— Маніш, маніш! — замахаў рукамі той. — Ты — зладзейка! Абакрасці нас хочаш?!

І з ложка, і на вуліцу — з лямантам!

— Людзі, дапамажыце! Зладзейка ў хаце!

Суседзі, не разбараўшыся, уцастоковаму пазванілі...

З год тады размоў у саўгаса было. Ну як жа: Тарасавіч родную дачку зладзейкай зрабіў.

ГАПАК НА СТАЛЕ

...Сусед сабраўся сына жаніць. На вяселле хоць-нехаць паклікаў Максіма. Папрасіў: «Ты ж, Тарасавіч, хаця глядзі, чалавекам пабудзь — не перабары. Да нас жа чужыя людзі прыедуць — з горада. Мала што падушчаюць...».

— Будзь спок! — запэўніў яго Максім, — не перабары, не падывяду цябе.

І вось ідзе, гудзе тое вяселле — тост за тостам, чарка за чаркай... П’е і Максім.

Нарэшце перапынак аб’явілі — танцы... Дык чаму б Тарасавіч не адбіць гапак?

Адкуль толькі спрыт узяўся: адным махам ускочыў... на святочны стол, затупаў ў па талерках, па закусках...

Што далей было? Кашмарны сон. Яго знялі, звалілі з ног, нават дзве рабрыны зламалі. Зноў апынуўся ў бальніцы. Пасля якой, дзякаваць Богу, Максім Тарасавіч перайшоў на кефір. І хоць нарэшце, але ж стаў Чалавекам, інстытут завочна скончыў, жыве...

І іншым жадае!

Віктар ЛОЎГАЧ,

г.п. Акцябрскі

■ Кватэрнае пытанне

3 ПРАВАМ НА ВЫБАР

Наш дом збіраюцца зносіць у сувязі з адабраннем зямельнага ўчастка. На што ў гэтым выпадку разлічваецца ўласнік кватэры? Якім дакументам рэгулююцца іх правы?

Г. Церахаў, г. Бабруйск.

У адпаведнасці з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 2 лютага 2009 г. № 58 «Аб некаторых мерах па абароне маёмасных правоў пры адабранні зямельных участкаў для дзяржаўных патрэб» мясцовы выканаўчы камітэт альбо па яго рашэнні асоба, якой выдзяляецца зямельны ўчастак, абавязаны да прыняцця рашэння аб адабранні зямельнага ўчастка для дзяржаўных патрэб прапанаваць і забяспечыць па выбары ўласніка жыллага дома або кватэры ў блакіраваным або шматкватэрным жылым доме (долю ў праве ўласнасці на аднакватэрны, блакіраваны жылы дом або кватэру) рэалізацыю аднаго з яго правоў на атрыманне:

ва ўласнасці кватэры тыпавых спажывецкіх якасцяў, а таксама ў выпадку, калі рынкавы кошт кватэры, якая выдзяляецца, меншы за рынкавы кошт жыллага дома або кватэры, будынкаў, збудаванняў і насаджэнняў пры іх (доляў) у праве ўласнасці на адпаведную нерухомую маёмасць), што падлягаюць зносу, — грашовай кампенсацыі ў памеры гэтай розніцы;

грашовай кампенсацыі за жылы дом або кватэру, будынк, пабудовы і насаджэнні пры іх, якія прызначаны на знос, за спыненне права ў агульнай уласнасці ў памеры іх рынковага кошту, але не менш, чым выдаткі, неабходныя для будаўніцтва раўнацэннага жыллага дома або кватэры, будынкаў, збудаванняў.

Мясцовы выканаўчы камітэт пры наяўнасці аб’ектыўнай магчымасці, у тым ліку пацверджанай генеральнымі планами гарадоў і іншых населеных пунктаў, горадабудаўнічымі праектамі дэталавага планавання, зацверджанымі ў адпаведнасці з заканадаўствам, абавязаны прапанаваць ўласніку жыллага дома (долю ў праве ўласнасці на аднакватэрны або блакіраваны жылы дом) дадаткова да пералічанага рэалізацыю аднаго з яго правоў на:

будаўніцтва і (або) атрыманне ва ўласнасць жыллага дома, будынкаў, збудаванняў пры ім (доляў) у праве ўласнасці на адпаведную маёмасць), раўнацэнныя па добраўпарадкаванні і агульнай плошчы тым, якія трапілі пад знос;

перанос і аднаўленне жыллага дома, будынкаў, збудаванняў і насаджэнняў пры ім, якія трапілі пад знос.

Пры гэтым у вызначаным парадку вырашаюцца пытанні аб выдзеленні землекарыстальніка, землеўладальніка, ўласніка або арандатара новага зямельнага ўчастка ўзаем адабраннага.

Уласнікам жыллага дома (кватэры), які прызначаны на знос, можа быць рэалізавана па выбары толькі адно з прадугледжаных правоў.

КАЛІ РАЗАМ ЖЫЦЬ НЕЛЬГА...

Мы з мужам і дарослымі дачкамі займаем двухпакаёвую кватэру. Цесна... Да таго ж я апошнім часам цяжка хварэю. Калі мяне, як аяццоў дачка, прызнаюць інвалідам, ці дазволіць гэта нашай сям’і стаць на ўлік для паляпшэння жыллёвых умоў?

П. Я., г. Гомель

Краіна здароўя

Выпуск № 7 (308)

■ Інфарм-укол

ДЫЯБЕТ І ЛЕТА

Тэмпература 26-32 градусы ўжо з'яўляецца небяспечнай для некаторых хворых на цукровы дыябет, асабліва пры наяўнасці сасудзістых ускладненняў.

Пры гэтым захворванні парушаецца патааддзяленне падчас пераграву арганізма. У выніку мае месца не толькі бескантрольнае абязводжванне, але і бескантрольнае павышэнне цукру ў крыві. Павышанае патааддзяленне можа выклікаць і дэфіцыт соляў. У хворых на дыябет лёгка абграе скура на пацярпелых ад нейрапатый участках, а моцныя сонечныя апёкі могуць таксама справакаваць гіперглікемію, павысіць рызыку інфекцыі. Інсулін і іншыя дыябетычныя прэпараты пры няправільным захаванні ў спякотнае надвор'е хутка страчваюць сваю эфектыўнасць. Тэст-палоскі да хатніх глюкометраў пры тэмпературы звыш 30 градусаў могуць страціць сваю функцыянальнасць. Такім чынам, пры павышэнні тэмпературы паветра рэкамендуецца:

- ✓ часцей правяраць узровень цукру ў крыві;
- ✓ пазбягаць фізічнай нагрукі;
- ✓ не хадзіць басанож па гарачай паверхні;
- ✓ вытрымліваць пільны рэжым;
- ✓ звярнуцца да ўрача пры перагрыванні — галавакружэнні, млосці і павышанай патлівасці.

РУКІ МЫЛІ?

Гельмінты, або глісты, здольны нанесці значную шкоду здароўю. Яны ствараюць дэфіцыт вітамінаў і мікраэлементаў, зніжаюць імунітэт, перашкаджаюць эфектыўнаму лячэнню самых розных захворванняў, праваюць алергіі, выклікаюць у дзяцей раздражняльнасць, адставанне ў разумовым і фізічным развіцці.

Паводле слоў урача-паразітолага Рэспубліканскага цэнтры гігіены, эпідэміялогі і грамадскага здароўя Андрэя ВЕДЗІЯНЬКОВА, характэрнай асаблівасцю такога захворвання, як энтрабіёз, з'яўляецца моцны сверб у вобласці задняга праходу. Аскарыдоз жа на раннім этапе праяўляецца ліхаманкай, патлівасцю, кашлем, алергічным сыпам, астматычнымі прыступамі, на позні — зніжэннем апетыту, пахудзеннем, болем у жываце і агульнай слабасцю.

1. Ужывайце свежыя ягады і фрукты толькі пасля дасканалы папярэдняга мыцця (для малых дзяцей — паліце кіпенем).
2. Абараняйце харчовыя прадукты, асабліва тыя, што ужываюцца без тэрмічнай апрацоўкі, ад мух.
3. На асабістым прыкладзе паказвайце дзецям, што пасля прыбіральні, перад ежай, пасля вяртання з прагулі, працы трэба мыць рукі.
4. Пры першых падазрэннях на захворванне гельмінтозам звярніцеся па медыцынскую дапамогу.

ДАўНО ПРАВЯРАЛІ МАЛОЧНУЮ ЗАЛОЗУ?

■ Супраць раку

З 13 па 15 жніўня ў сталічных паліклінічных установах праводзіцца акцыя «Скажы раку малочнай залозы — не!». 28-я гарадская паліклініка запрашае жанчын рабна абслугоўвання ў установы ўзяць удзел у акцыі і прайсці абследаванне малочных залоз.

Рак малочнай залозы — самы распаўсюджаны від ракавых захворванняў сярод жаночага насельніцтва ў Беларусі. Больш за 15 працэнтаў смяротнасці ад раку сярод жанчын — ад раку малочнай залозы. Захваральнасць на рак малочнай залозы расце. У структуры смяротнасці ад злаякасных новаўтварэнняў у жанчын першае месца займае рак малочнай залозы і складае каля 18 працэнтаў. Чаму менавіта малочная залоза ў жаночым арганізме найбольш уразлівая для пухлінных працэсаў? Усё ж такі дрэнная экалогія і стрэсы ўздзейнічаюць на усё наша цела.

— Малочная залоза — самы гармоназалежны орган у арганізме жанчыны, — тлумачыць загадчыца жаночай консультацыі 28-й гарадской паліклінікі Г. Мінска, кандыдат медыцынскіх навук Надзея РУДЗЕНЯ. — А на гарманальны статус уплывае абсалютна ўсё — экалогія, стрэсы, лад жыцця...

Найбольш значныя фактары рызыкі развіцця раку малочнай залозы:

1. **Спадчыннасць.** Рак малочнай залозы ў маці або бабулі сведчыць аб павышаным рызыкі развіцця захворвання, паколькі яно можа перадавацца па мацярнскай лініі. У такім выпадку неабходна штомесячна праводзіць самаагляд, праходзіць прафілактычны агляд у гінеколага, выконваць ультрагукавое даследаванне малочных залоз або мамаграфію.

2. **Рэпрадуктыўныя паводзіны.** Значэнне маюць ранні пачатак палавога жыцця, аборты, адсутнасць груднога кармлення, нерэгулярнае палавое жыццё. Той жа аборт правакуе магутны збой у гарманальнай сістэме. Аборт ва ўзросце да 18 гадоў істотна павялічвае рызыку раку.

3. **Стрэсы.** Хранічны стрэс, душэўныя перажыванні паўраўняюць усё адаптацыйныя сістэмы. А гэта значыць, што арганізм можа і не справіцца з ракавымі клеткамі, якія пастаянна ўтвараюцца.

4. **Траўмы.** У быццэ, за рулём, пры занятках спортам трэба берагчы малочную залозу нават ад мікратраўмаў. Яны могуць з'явіцца аб сабе праз дыягностычны гадзю.

5. **Ультрафіялетавае апраменьванне.** Ультрафіялет добра пранікае ў жалезістую тканку малочнай залозы. А паколькі тая ці іншая паталогія грудзей сустракаецца ў кожнай пятай жанчыны ва ўзросце пасля 35 гадоў, цалкам верагодна, што сонца справакуе рост шчы пакуль невялічкага новаўтварэння.

6. **Узрост.** Верагоднасць захворвання на рак вышэй у жанчын, у якіх менш траўмаў пачалася раней за 9 гадоў, менапаўза надышла пасля 55 гадоў. Акрамя таго, пасля 35 гадоў амаль кожная пяць гадоў рызыка ўзрастае амаль удвая.

— Самы верны спосаб прафілактыкі захворванняў малочнай залозы — самаабследаванне, — кажа Надзея Рудзеня. — Яго неабходна праводзіць штомесячна. Трэба выбраць час на працягу тыдня пасля завяршэння менструацыі. Прыёмам самаагляду можа навучыць ваш урач акушэр-гінеколаг. Калі вы выявілі ўшчыльненне, вузельчык, хваравітасць, выдзяленні, звярніцеся да ўрача. Не варта пры гэтым заўсёгда палюхацца. Рак малочнай залозы сустракаецца ў 40 разоў радзей, чым непухлінны і дабраякасны захворванні малочнай залозы. Хоць трэба ведаць, што ў жанчын, якія пакутавалі ад некаторых формаў фіброзна-кістознай мастапасты, рак адраецца ў некалькі разоў часцей. Дабраякасная фібраднама ў 5 працэнтах выпадкаў можа перарадзіцца ў злаякасную пухліну. Паталогія малочнай залозы мае рознае паходжанне, і кожная патрабуе індывідуальнага падыходу. Таму варта неадкладна паказацца спецыялісту.

Не трэба палюхацца, калі ўрач прызначае вам дадатковыя метады абследавання. Да 45 гадоў жанчына павінна штогод праходзіць ультрагукавое абследаванне малочных залоз, пасля 45 гадоў рэкамендуецца мамаграфія. У якасці ранняй дыягностыкі мамаграфія рэкамендуецца ўсім жанчым раз у 2 гады.

Ультрагукавое даследаванне можа праходзіць жанчына любога ўзросту. Яно дазваляе адрозніць дабраякасныя ўтварэнні малочных залоз, выявіць злаякасную пухліну ў ізаіх біопсію. Працэнт выяўлення раку з дапамогай ультрагуку роўны 87. Спалучэнне мамаграфіі і ультрагуку дае практычна 100-працэнтнае выяўленне.

Сусветная статыстыка, звязаная з ракам малочнай залозы, сведчыць аб няўхільным росце колькасці новых выпадкаў захворвання. Пры гэтым смяротнасць скарачаецца. Гэты факт спецыялісты лічаць адным з важнейшых дасягненняў у галіне анкалогіі апошніх гадоў. І асноўная заслуга скарачэння колькасці смерцяў ад раку малочнай залозы належыць ранняму выяўленню захворвання пры выкарыстанні сучасных метадаў ранняй дыягностыкі.

Святлана БАРЫСЕНКА.

Арнольд СМЕЯНОВІЧ:

«СУЧАСНАЯ БЕЛАРУСКАЯ НЕЙРАХІРУРГІЯ АДПАВЯДАЕ ЕўРАПЕЙСКИМ СТАНДАРТАМ»

Дзякуй Богу, ён-такі не стаў урачом-неўролагам. Беларусь магла не далічыцца такога нейрахірурга! Арнольд Фёдаравіч Смяяновіч васьм ужо 50 гадоў выконвае аперацыі на галаўным і спінным мозгу. Яго імя, лічыце, ужо ўпісана ў гісторыю айчынай нейрахірургіі. У Арнольда Фёдаравіча былі і ёсць пасады, званні, вучні, пацыенты, якім удалося працягнуць жыццё... Але самае важнае — светлая галава і залатыя рукі. Смяяновічу гэтымі днямі спаўняецца 75 гадоў. Ён — лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, заслужаны дзеяч навукі, акадэмік Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, прафесар, доктар медыцынскіх навук. Але самае важнае — як загадчык нейрахірургічнага аддзела Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтры «Неўралогія і нейрахірургія», ён па-ранейшаму апярыўце цяжкіх пацыентаў. Сёння Арнольд Фёдаравіч расказвае пра сябе, сваю практычную дзейнасць, беларускую нейрахірургію і асаблівасці тых захворванняў, якія даводзіцца лячыць...

На фота: урач-нейрахірург Арнольд СМЕЯНОВІЧ, асістэнт Уладзімір ЦЕРАХАЎ і Антон РОДЗІЧ, урач-анэстэзіялаг Ганна ЛАПАЦЕНКА, медыцынскія сёстры Яна ВЕДЗІЯКОВА, Вікторыя АБДУРАХМАНАВА, Медыка БАГАЧУК падчас аперацыі на мазжачку.

ТОЛЬКІ Ў ХІРУРГІЮ!

— Лячэбны факультэт Медыцынскага інстытута ў Мінску я скончыў у 1960 годзе. У аддзеле кадрў мяне хацелі накіраваць на месца неўралатолага. Але я ведаў з самага пачатку, што буду толькі хірургам, і паеду хоць у Расію, хоць ва Украіну — толькі каб займацца хірургіяй. Мне заўсёды хацелася адразу бачыць вынік сваёй працы. Хірургія дае такую магчымасць. Акрамя таго, яна, без перабольшвання, з'яўляецца вышэйняй аховы здароўя... У мяне быў сьбар, які таксама марыў стаць хірургам, аднак трапіў пры размеркаванні ў санітарныя ўрачы. Так санітарным урачом усё жыццё і адпрацаваў... Я ж у аддзеле аховы здароўя даведаўся, што ў Дрыбіне ёсць вакансія... І паехаў туды на тры гады. Пасля вярнуўся ў Мінск і трапіў у Беларускае навукова-даследчы інстытут неўралогіі, нейрахірургіі і фізіятэрапіі, дзе кіраўніком нейрахірургічнага аддзела быў прафесар Яфрэм Ісакавіч Злотнік. Па сутнасці, гэта заснавальнік беларускай школы нейрахірургіі. Злотнік упершыню не толькі ў Беларусі, але і на прасторы СССР выканаў шэраг аперацый. Можна сказаць, я сёння займаю пасаду, якую ў 1989 годзе, адзяджаючы за мяжю, перадаў мне Яфрэм Ісакавіч...

Інстытут неўралогіі некалькі разоў мянуў сваю назву і ў 2007 годзе стаў Рэспубліканскім навукова-практычным цэнтрам «Неўралогія і нейрахірургія». Нейкі час я нават быў дырэктарам інстытута. Аднак сёння зноў займаю тую пасаду, да якой ляжыць душа і дзе магу займацца канкрэтнай справай.

ГАЛАЎНЫ МОЗГ, СПІННЫ МОЗГ

— Нейрахірургія — адна з самых складаных і адказных спецыяльнасцяў. Бо тут мы маем справу з галаўным і спінным мозгам, нервамі... Спецыяльнасць, безумоўна, маладая. На тэрыторыі Саюза ёсць пачалі займацца толькі ў 1930-я гады. У Беларусі — у 1950-я, калі за справу ўзяўся Злотнік. Сучасная беларуская нейрахірургія адназначна адпавядае еўрапейскім стандартам. Цэнтр перажыў сур'езную рэканструкцыю. Нашы аперацыйныя пабудаваны паводле сучасных праектаў, аснашчаны сучасным абсталяваннем, якое дазваляе выконваць усё нейрахірургічныя ўмяшанні, што існуюць у свеце. Абсталяванне ў аперацыйных дэпартаменты сачыць за аперацыяй, станам хворага. З дапамогай навігацыйнай сістэмы можна дабрацца да самай дробнай пухліны, анеўрызмы... Усё ж такі ў нашай справе размова можа ісці пра міліметры.

У Беларусі ўжо шмат маіх вучняў, якія апярыўшы, скажам, у абласных цэнтрах. Я дабіваўся і дабіўся таго, каб у 2000 годзе ў Беларускай медыцынскай акадэміі паслядипломнай адукацыі пачалі чытаць курс нейрахірургіі, прычым наогул як для хірургаў, так і для траўматологаў, якія ў раўных і абласных цэнтрах павінны выконваць і цяпер ужо выконваюць нескладаныя аперацыі, звязаныя з траўмамі галавы, пазваночніка і г.д. Немагчыма ў шэрагу выпадкаў чакаць, пакуль прыдзе прафесар з Мінска. Ён можа не паспець.

Наогул у ВУН рухуюцца проста ўрачы-хірургы, які на практыцы ўжо становіцца хірургам-афталмолагам, ці кардыёлагам, ці нейрахірургам... Каб стаць, што называецца, нармальным нейрахірургам, патрэбна каля сямі гадоў практыкі. За ўніверсітэце даецца

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка павіншаваў загадчыка нейрахірургічнага аддзела Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтры неўралогіі і нейрахірургіі, акадэміка НАН Беларусі Арнольда Смяяновіча з 75-годдзем.

«Узгўнены, што Ваш талент, навуковы аўтарытэт і багаты практычны вопыт будуць і ў далейшым дзейнічаць на развіццё беларускай медыцыны, захаванню і ўмацаванню чалавечага патэнцыялу нашай краіны», — адзначыў кіраўнік дзяржавы. Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

стававанае з дапамогай катэтары, які даводзіцца праз сцэгнавую артэрыю да самой анеўрызмы.

Анеўрызма адчуць немагчыма. Бывае так, што ў працэсе росту анеўрызма закранае нерв, дзейнічае на наваколнюю тканку як пухліна, з-за чаго з'яўляюцца ускладненні... Вы бачылі, ад мяне выходзіла пацыентаў? У яе заплюшчылася вока. Павека перастала паднімацца. Зрабілі камп'ютарную тамаграфію, выявілі анеўрызму і вось цяпер своечасова яе праапэравалі... Часам жа анеўрызма з'яўляе аб сабе той катастрофай, пра якую мы сказалі вышэй, — яна разрываецца. Як гэта папярэдзіць? Пакуль такое немагчыма. Камп'ютарную тамаграфію не выконваецца «на ўсякі выпадак». Гэта нятанна від даследавання і не настолькі шырока даступны.

ПРА ІНСУЛЬТ І ГРЫЖУ ДЫСКА

— Атрысклероз, астэахондроз, глаўкома — гэта расплата за працяглае жыццё... Мы старэем, старэюць нашы сасуды і тканкі. Узнікае крывянога ціску, безумоўна, становіцца фактарам рызыкі ўзнікнення інфаркту міякарда або інсульту. Калі высокі ціск не лячыць, сасудзістая катастрофа непазбежная. Проста нейкі час сасуды яшчэ могуць вытрымліваць, але ж не бясконца.

Што такое інсульт? Галаўнога мозгу, які ў любым іншым органе, патрабуецца пастаянны прыток крыві, узбагачанай кіслародам. Пры разрыве або закупорцы сасудаў, якія дастаўляюць гэтую кроў (у нашым выпадку да галаўнога мозгу), здараецца інсульт, у выніку чаго частка яго клетак гіне. Пры разрыве сасуда кроў выліваецца ў мозг, і гэта — гемаграгічны інсульт. Пры закупорцы сасуда — атэрасклератычнай бляшай, або тромбам, які сфарміраваўся ў выніку некаторых захворванняў, — мае месца інсульт ішэмічны. Кіслароднае галаданне ў закупораным участку, зноў жа, прыводзіць да гібель часткі клетак. Падчас ангіяграфічнага даследавання можна ўбачыць, дзе менавіта перакрыты сасуд, увайсці ў яго з дапамогай катэтары і паставіць

стэнт для аднаўлення свабоднага кровацятку...

Спіны мозг забяспечвае сувязь галаўнога мозгу з усімі органамі і сістэмамі. Самыя распаўсюджаныя паталогіі спіннага мозгу — пухліны і міхпазванковыя грыжы. Апошнія бываюць і прыроджанымі, аднак часцей за ўсё яны таксама звязаны з пасталеннем арганізма і зношваннем, дэгенерацыяй хрэстковых тканак. Грыжа — гэта выпадзенне. У такім выпадку мы кажам пра выпадзенне хрэстковага дыска, які выконвае ролю амартызатара паміж пазванкамі. Пры выпадзенні ў той ці іншы бок можа пераціскацца нерв. Адсюль і боль, які адчувае хворы. Прычым боль, які аддае ў нагу, — гэта характэрная прыкмета захворвання. «Стаць на месца» міхпазванкова дыск ужо не зможа. Аднак у шэрагу выпадкаў пацыент не адчувае болю. Наяўнасць жа болевага сіндраму — паказанне да аперацыйнага ўмяшання. Аперацыя малатраўматычна, яна выконваецца праз невялікі разрэз. Пасля выдалення грыжы ціск на нерв спыняецца і боль адступае. Чалавеку з такім захворваннем неабходна надалей пазбягаць пад'ёму любога цяжару, рэзкіх рухаў.

Такой паталогіяй, як артэрыя-вянозная мальфармацыя, таксама займаюцца нейрахірургы, а вось траўмамі пазваночніка — пераважна траўматологі... Калі падчас гібель клетак галаўнога мозгу можна гаварыць аб пэўнай кампенсацыі, паколькі наваколняя тканка здольная браць на сябе страчаныя функцыі, то са спінным мозгам нічога падобнага немагчыма. Разрыў спіннага мозгу падчас траўмы азначае, што ўсё, што ніжэй участка разрыву, не будзе функцыянаваць. Спіны мозг не зрастаецца...

БЕЗ ФАНАТЫЗМУ

— Ніякіх праблем з тым, каб трапіць у клініку, няма. Шэраг аперацый выконваецца планова. Проста ёсць усё ж такі спецыфіка установ... Аперацыя па прычыне выдалення грыжы дыска — гэта аперацыя, так бы мовіць, абласнога ўзроўню...

Асабіста я часцей выконваю аперацыі па выдаленні пухлін і анеўрызмаў.

Бываюць доволі складаныя выпадкі, калі для абмеркавання лячэння збіраецца кансіліум. Гэта норма нашай працы. Тут не важна, прафесар ты ці акадэмік... Гэта заўсёды твая асабістая вучоба, якая не заканаваецца ніколі...

Не, я не думаю пра аперацыі кожную хвіліну свайго жыцця. Цяпер я і не нервуюся нічога моцна... У выхадныя ці пасля працы спакойна займаюся хатнімі справамі. Іншая справа, люблю маніпуляцыю, безумоўна, трэба абдумаць. Але толькі ў гэтых сферах...

Камп'ютарнае абсталяванне дазваляе ў межах цэнтры сачыць за аперацыяй. Не толькі ў аперацыйнай, але і ў сваіх кабінетах. Усёго ў Беларусі звыш 120 нейрахірургаў, і гэта дастатковае колькасць. Сярод цяперашніх маладых спецыялістаў ёсць некалькі прадстаўніц прыгожага полу. Дарчы, у Беларусі нейрахірургамі былі ўсяго тры жанчыны — Марыя Паўлавец, Рыма Курпрыяненка, Ніна Крэслінскава... Пол або званні ў хірургіі — не паказчык. Як і ў любой іншай галіне гэта павінна быць прызначэннем...

Ніколі асабіста не захапляўся спортам. Наогул нічога не раблю пастаянна — так, час ад часу. Крыху фізічных практыкаванняў... Усёго пакрысе... Без фанатызму. Аблівацца халоднай вадой да яшчэ сталаму чалавеку — не, гэта не карысна. У мяне быў адзін знаёмы, усё ледзяной вадой абліваўся. Аднойчы абліўся — і інфаркт... Не трэба правакаваць надта моцныя скачкі ціску. Трэба жыць павольна, рабіць тое, што прыёмна...

Вядома, я не ўяўляю такога часу, калі дзевяццацісяці з працэнтаў... Што рабіць дома?..

Я быў ва многіх еўрапейскіх клініках. Некалі было лёгкае пацуждзё зайздрасці да іх абсталявання, інструментарыя... А цяпер ніякай зайздрасці. Я ведаў, што паступова прыйдзе час, і ў нас таксама будзе належнае аснашчэнне... Можна і тут нармальна жыць ды працаваць. Праз два тыдні знаходжання за мяжой я заўсёды адчуваў, што хачу дадому. Таму ніколі не хацеў адсюль з'яжджаць...

Святлана БАРЫСЕНКА. Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА

**УП «МИНСКИЙ ГОРОДСКОЙ ЦЕНТР НЕДВИЖИМОСТИ»
29 августа 2013 г. проводит повторный открытый аукцион № 08-Сф-13**

по продаже земельных участков в частную собственность граждан Республики Беларусь

Вид аукциона: открытый (на повышение начальной цены). **Предмет аукциона:** право частной собственности на земельный участок. Аукцион проводится в порядке, установленном постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26.03.2008 № 462.

На торги выставляются 22 земельных участка для строительства и обслуживания многоквартирных, блокированных жилых домов в г. Минске:

№ п/п	Месторасположение земельного участка	Кадастровый номер земельного участка	Площадь земельного участка, га	Начальная цена, бел. руб.	Сумма задатка, бел. руб.	Расходы на подготовку документации для проведения аукциона, бел. руб.
1						
1.	ул. Хмаринская, № 166 по схеме (Советский район)	500000000008005668	0,0914	1 068 070 500	110 000 000	7 437 326
2.	ул. Хмаринская, № 167 по схеме (Советский район)	500000000008005669	0,0914	1 068 070 500	110 000 000	7 437 326
3.	ул. Хмаринская, № 168 по схеме (Советский район)	500000000008005670	0,0914	1 068 070 500	110 000 000	7 437 326
4.	ул. Хмаринская, № 169 по схеме (Советский район)	500000000008005671	0,0914	1 068 070 500	110 000 000	7 437 326
5.	ул. Хмаринская, № 170 по схеме (Советский район)	500000000008005672	0,0914	1 068 070 500	110 000 000	7 437 326
6.	ул. Хмаринская, № 171 по схеме (Советский район)	500000000008005673	0,0914	1 068 070 500	110 000 000	7 437 326
7.	ул. Хмаринская, № 172 по схеме (Советский район)	500000000008005674	0,0914	1 068 070 500	110 000 000	7 437 326
8.	ул. Хмаринская, № 173 по схеме (Советский район)	500000000008005675	0,0936	1 093 900 500	110 000 000	7 437 326
9.	ул. Хмаринская, № 174 по схеме (Советский район)	500000000008005676	0,1066	1 175 695 500	120 000 000	7 437 326
10.	ул. Ангарская, 213 А (Заводской район)	50000000002008103	0,0564	442 985 400	45 000 000	6 530 359
11.	ул. Фучика, 7 (Заводской район)	50000000002007565	0,0574	453 454 720	45 000 000	2 134 249
12.	пер. Гринной, 46/19 (Заводской район)	50000000002008105	0,0477	374 645 700	38 000 000	6 791 106
13.	проезд Енисейский, 7 (Заводской район)	50000000002008102	0,0478	375 460 800	38 000 000	5 761 190
14.	ул. Чекалина, 49 (Заводской район)	50000000002008104	0,0440	345 602 400	35 000 000	6 100 140
15.	земельный участок № 1 (по генплану) в квартале улиц Папернянской – Иодковской – Проектируемой №№ 1, 3 (Советский район)	500000000008005469	0,0754	883 064 750	90 000 000	2 168 213
16.	земельный участок № 22 (по генплану) в квартале улиц Папернянской – Иодковской – Проектируемой №№ 1, 3 (Советский район)	500000000008005076	0,0736	861 990 290	87 000 000	1 864 388
17.	земельный участок № 23 (по генплану) в квартале улиц Папернянской – Иодковской – Проектируемой №№ 1, 3 (Советский район)	500000000008005482	0,0733	858 469 250	86 000 000	2 168 213
18.	земельный участок № 27 (по генплану) в квартале улиц Папернянской – Иодковской – Проектируемой №№ 1, 3 (Советский район)	500000000008005372	0,0700	819 824 110	82 000 000	1 864 388
19.	земельный участок № 32 (по генплану) в квартале улиц Папернянской – Иодковской – Проектируемой №№ 1, 3 (Советский район)	500000000008005371	0,0638	747 211 290	75 000 000	1 864 388
20.	пер. 1-й Артема, 17 (Заводской район)	50000000002007983	0,0590	471 860 520	50 000 000	4 927 614
21.	ул. Таежная, 45 (Партизанский район)	50000000001033858	0,0512	417 290 750	42 000 000	5 148 923
22.	пер. 1-й Зубачева, 12 (Октябрьский район)	50000000004004874	0,0511	492 811 260	50 000 000	4 927 614

Сведения о наличии инженерных коммуникаций на указанных земельных участках содержатся в составе землеустроительной документации. Инженерное развитие инфраструктуры застраиваемой территории осуществляется в соответствии с техническими условиями на инженерно-техническое обеспечение соответствующего объекта, выдаваемыми эксплуатирующими и согласующими организациями.

Земельные участки, расположенные в квартале улиц Папернянской – Иодковской – Проектируемой №№ 1, 3 находятся в водоохранной зоне водных объектов г. Минска, имеют пониженный рельеф местности, высокий уровень залегания грунтовых вод, представлены торфяными почвами. Инженерно-геологические условия территории ограничены благоприятные для строительства на естественном основании. Сложнозначными факторами являются условия поверхностного стока, во влажные периоды года возможно застывание атмосферных и талых вод в понижениях микрорельефа.

Условия, предусмотренные в решении о формировании земельного участка для проведения аукциона и предоставлении его победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона:

- внесение платы за земельные участки;
- возмещение затрат на организацию и проведение аукциона, в том числе расходов, связанных с изготвлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения;
- обращение за государственной регистрацией прав на земельный участок в РУП «Минское городское агентство по государственной регистрации и земельному кадастру» в двухмесячный срок после утверждения протокола о результатах аукциона либо признания аукциона несостоявшимся;
- получение победителем аукциона в установленном порядке технической документации и разрешения на строительство жилого дома;
- занятие земельных участков (осуществление строительной-монтажных работ) осуществить не позднее одного года со дня утверждения в установленном порядке проектной документации на строительство многоквартирного, блокированного жилого дома.

Аукцион состоится 29 августа 2013 г. в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 7 (зал аукционов).

Для участия в аукционе необходимо: внести

задаток (задатки) **не позднее 23 августа 2013 г.** в размере, указанном в графе 6 таблицы (в случае участия в торгах в отношении нескольких земельных участков – задаток вносится для каждого из предметов аукциона), перечисляемый на расчетный счет № 364100000016 в ОАО «АСБ Беларусбанк», код банка – 795, УНПГ – 100690830, назначение платежа – 04901, получатель – финансовое управление Мингорисполкома (задатки вносятся в белорусских рублях в суммах согласно настоящему извещению);

предоставить в УП «Минский городской центр недвижимости» следующие документы: заявление на участие в аукционе установленной формы; документ, подтверждающий внесение суммы задатка, с отметкой банка; подписанное соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (в двух экземплярах) установленной формы, включающее обязательство по уплате в соответствии с законодательством штрафных санкций и иные требования;

дополнительно предоставляются: гражданскому – копия документа, содержащего его идентификационные сведения, без нотариального засвидетельствования; представителю гражданина – нотариально удостоверенная доверенность.

При подаче документов на участие в аукционе граждане Республики Беларусь предъявляют паспорт гражданина Республики Беларусь, а представители граждан – документ, удостоверяющий личность.

Приним документов, консультации по вопросам участия в аукционе и ознакомление с имеющейся документацией осуществляются по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. № 6 с 12 августа 2013 г. по 23 августа 2013 г. включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 18.00 (по пятницам до 16.45).

Торги в отношении каждого земельного участка проводятся при условии наличия двух или более участников. Победителем торгов по каждому предмету аукциона признается участник, предложивший наиболее высокую цену.

Победитель торгов либо единственный участник несостоявшегося аукциона, выразивший согласие на приобретение земельного участка, как единственный, подавший заявление на участие в аукционе, в течение 10 рабочих дней со дня утверждения протокола

о результатах аукциона либо признания аукциона несостоявшимся обязан: внести плату за земельный участок (часть платы – в случае предоставления рассрочки ее внесения); возместить организатору аукциона затраты на организацию и проведение аукциона, в том числе расходы, связанные с изготвлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения. Информация о данных затратах, порядке их возмещения доводится до сведения участников аукциона до его начала при заключительной регистрации под роспись и оплачивается по предоставлению организатором аукциона счету-фактуре; возместить Минскому горисполкому расходы по подготовке документации для проведения аукциона; выполнить условия, предусмотренные в решении об изъятии земельного участка для проведения аукциона и предоставлении его в частную собственность победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона.

После совершения названных действий, но не позднее 2 рабочих дней, Минский горисполком выдает победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона выписку из решения об изъятии земельного участка для проведения аукциона и предоставлении его в частную собственность для строительства и обслуживания одноквартирного (блокированного) жилого дома, а также один экземпляр протокола о результатах аукциона либо признания аукциона несостоявшимся.

Оплата стоимости предметов аукциона осуществляется по безналичному расчету за белорусские рубли. По заявлению победителя аукциона Минским горисполкомом предоставляется рассрочка внесения платы за земельный участок. Указанное заявление подается победителем аукциона в Минский горисполком не позднее одного рабочего дня после утверждения протокола о результатах аукциона.

При невыполнении требований об обращении за государственной регистрацией прав на земельный участок в двухмесячный срок после утверждения протокола о результатах аукциона либо признания аукциона продавцом несостоявшимся, решение Мингорисполкома о предоставлении земельного участка утрачивает силу.

Осмотр земельных участков на местности производится желающими самостоятельно в удобное для них время.

Контактный телефон: + 375 (17) 226 16 72, официальный сайт организатора торгов www.mgcn.by.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ 10 сентября 2013 года ТОРГОВ по продаже единым комплексом имущества, принадлежащего ОАО «Белтранснаб»

	инв. номер (бухг.)	инв. номер
Вагон-дом	003	
Б 1/М Склад общей площадью 481,2 кв. м	006	500/С-30533
П 2/К Здание административно-торговое общей площадью 78 кв. м	4	500/С-31193
А 1/к, Б 1/к, В 1/к, Г 1/к Здание административное с пристройкой общей площадью 894 кв. м	19	500/С-5479
Д 1/к, Е 1/к Здание склада с пристройкой общей площадью 253 кв. м	20	500/С-25535
Здание склада с пристройкой Ж 1/к, З 1/к, И 1/к, К 1/к общей площадью 1035 кв. м	27	500/С-6356
М 1/к, Н 1/к Здание административное с пристройкой общей площадью 188 кв. м	28	500/С-26923
О 1/к Склад общей площадью 424 кв. м	29	500/С-31194
Л 1/к Проходная общей площадью 19 кв. м	35	500/С-26922
Здание туалета	51	
Теплица	61	
Навес агрегатов	711	
Покрытие асфальтно-бетонное	1007	
Ограждение металлическое	1058	
Эстакада	1066	
Зеленые насаждения	8843	
Навес	8943	
Электрические сети	8945	
Тепловые сети	8946	
Бетонный забор с воротами	8947	
Сведения о земельном участке	кадастровый номер 500000000005006245, площадь – 1,4181 га; назначение: эксплуатация и обслуживание зданий и сооружений по проезду Бетонному, 9	
Местонахождение продаваемого имущества	г. Минск, проезд Бетонный, д. 9	
Сведения о продавце	ОАО «Белтранснаб», ул. Заводская, 9а, 222750, г. Фаниполь, телефон/факс 8 (01716) 7 52 36	
Сведения об организаторе торгов	УП «Минский городской центр недвижимости», ул. К. Маркса, 39, к.10, 220030, г. Минск, телефон (017) 327 48 36	
Начальная цена предмета торгов (без НДС)	8 117 428 109 белорусских рублей	
Сумма задатка	800 000 000 белорусских рублей	
Сведения об обременениях	аренда	

Торги проходят в форме открытого аукциона на повышение начальной цены. Торги проводятся в соответствии со ст. 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь в порядке проведения аукциона по продаже имущества ОАО «Белтранснаб», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, индивидуальные предприниматели, внесшие задаток, заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, а также предоставившие организатору торгов в установленный срок следующие документы: заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов); заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов); копию свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); копию устава (для юридических лиц); копию документа, подтверждающего внесение задатка; документы, подтверждающие полномочия представителя юридического (физического) лица; а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона.

Задаток перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012104971019 в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк», г. Минск, код 153001369, УНП 190398583 в срок, установленный для приема документов на участие в торгах.

Победителем торгов признается участник, предложивший наиболее высокую цену за продаваемое имущество. Наивысшая цена (цена продажи) фиксируется в протоколе о результатах аукциона и не включает НДС.

Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (покупателем) в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи. По согласованию с продавцом возможна рассрочка платежа. Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (покупателем) подписывается в течение 10 рабочих дней со дня проведения аукциона.

Затраты на организацию и проведение аукциона возмещает победитель торгов (покупатель).

Торги проводятся 10 сентября 2013 года в 11.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с 13.08.2013 по 06.09.2013 включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам – до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

Телефоны для справок: (017) 327 48 36, (029) 170 11 80.

■ Ситуация

НЕ ВЯРТАЮЦЬ «ФАНТАСТЫЧНЫЯ» ПРАЦЭНТЫ

У Віцебску ўжо налічваецца больш за тры тысяч людзей, якія ўзялі ў доўг так званыя «хуткія» або «лёгкае» грошы (у фірмах крэдытаваня) і не могуць іх вярнуць з выплатай гіганцкіх працэнтаў. Каб атрымаць некалькі мільёнаў рублёў, патрабуюцца прадаставіць у кантору толькі пашпарт. А як потым грошы тыя вяртаць?

— Мы гэтую праблему зараз назіраем. У Віцебску, Оршы, Наваполацку выдаюць грошы людзям пад высокія працэнты. Толькі ў судзе Кастрычніцкага раёна Віцебска ў першым паўгоддзі было пададзена на разгляд каля 1000 такіх спраў (аб невяртанні грошай. — Аўт.). Людзі атрымлівалі да 2 мільёнаў рублёў для вяртаня з улікам працэнтаў — 2% у дзень. І таі працэнт толькі на працягу 2 месяцаў. Пры невяртанні потым ужо налічваецца 3% — штодня.

Людзі, каб вырашыць фінансавую праблему, бярць грошы ў такіх фірмах, але нярэдка пры гэтым не працуюць, а значыць, не маюць даходу, — адзначыў Мікалай ХАМЧОНАК, старшыня Віцебскага абласнога суда.

Пры разглядае такіх спраў у судовым парадку высвятляецца, што грамадзяне наогул мала ўяўляюць сабе, «з чым звязваюцца». У прыватнасці, не зусім разумеюць, якім чынам можна вяртаць грошы: калі і дзе плаціць — у банкаўскіх тэрміналах, на пошце...

Дарэчы, на ўзроўні кіраўніцтва Нацыянальнага банка Беларусі ўжо звярнулі ўвагу на дзейнасць такіх фінансавых кантор, на якія не распаўсюджваюцца патрабаванні як да банкаўскай установаў. На тое, што суграмадзяне не зусім разумеюць, што бярць грошы пад фантастычныя працэнты. Пры гэтым фірмы-кредиторы працуюць афіцыйна, не паршучы закон. Высокі працэнт крэдытавання прыносіць бізнесменам добрыя дывідэнды. Па ацэнках спецыялістаў, у высокі працэнт крэдытавання закладваецца высокая рызыка невяртання грошай. Па некаторых падліках, да 30% крэдытаў першапачаткова лічацца «праблемнымі». На практыцы, калі людзі прыйшлі па грошы, ёсць прадкладна кожны пяты хуткі крэдыт.

Што цікава, як правіла, крэдыторы не вяртаюцца хутка ў суд, калі зразумела, што чалавек не можа вярнуць грошы. У выніку набягаюць працэнты. А той, хто ўзяў грошы ў доўг, становіцца заложнікам сітуацыі. Хаця, вядома, ёсць прыклады, калі людзі прыйшлі па грошы, добра ведаючы, што наўрад ці іх вярнуць...

Аляксандр ПУКШАНСКІ

ОАО «Гомельоблреклама» филиал «Эксперт-Услуга» (организатор конкурса) по поручению Фермерского хозяйства «Савицкий В.В.» (продавец) извещает о проведении 23 августа 2013 года повторного открытого конкурса по продаже имущества в 11-00 в городе Гомеле по улице Гагарина, 20, кабинет 1-16

№ лота	Наименование, адрес объектов	Адрес объектов	Начальная цена продажи лота, с учетом НДС, бел. руб.	Задаток, с учетом НДС, бел. руб.
1	1. Капитальное строение с инвентарным номером 333/С-78983, площадью 158,6 кв.м, наименование – здание столовой , находящееся на земельном участке с кадастровым номером 32238420460100043 (право постоянного пользования) площадью 0,1492 га (цена с НДС 38140800 руб.); 2. Компрессорно-конденсаторный агрегат с открытым поршневым компрессором и воздушным охлаждением конденсатора – 1 шт. (цена с НДС 16098000 руб.); 3. Испарительная секция – 2 шт. (цена с НДС 12044400 руб.)	Гомельская область, Калинковичский район, Козловский с/с, д. Казанск, ул. Ленина, 64Б	53 357 976	2 667 900
2	1. Опора металлическая – 12 шт. (цена с НДС 11614800 руб.) 2. Емкость металлическая для сушки зерна – 8 шт. (цена с НДС 327672000 руб.) 3. Нория – 2 шт. (цена с НДС 1935600 руб.) 4. Фермы металлические кровли – 6 шт. (цена с НДС 1161600 руб.) 5. Шифер – 150 шт. (цена 4370400 руб.) 6. Прочий металл разный – 1 тонна (цена с НДС 949200 руб.)	Гомельская область, Калинковичский район, д. Хомичи	279 901 398	13 995 070
3	1. Капитальное строение с инвентарным номером 333/С-79523 по адресу: Гомельская область, Калинковичский район, Озаричский поселковый Совет с/с, 9, площадью 1112,0 кв.м, наименование – коровник (цена с НДС 60004800 руб.); 2. Капитальное строение с инвентарным номером 333/С-79522 по адресу: Гомельская область, Калинковичский район, Озаричский поселковый Совет с/с, 9/1, площадью 22 кв.м, наименование – здание насосной водонапорной башни (цена с НДС 30547200 руб.). Объекты недвижимости находятся на земельном участке с кадастровым номером 322376000001000081 (право постоянного пользования) площадью 9,0205 га.	Гомельская область, Калинковичский район, Озаричский поселковый Совет	72 894 360	3 644 718
4	1. Капитальное строение с инвентарным номером 333/С-79542 по адресу: Гомельская область, Калинковичский район, Озаричский поселковый Совет с/с, 6/2, площадью 582,6 кв.м, наименование – здание склада (цена с НДС 49027200 руб.); 2. Капитальное строение с инвентарным номером 333/С-79543 по адресу: Гомельская область, Калинковичский район, Озаричский поселковый Совет с/с, 6/1, площадью 330,5 кв.м, наименование – здание склада (цена с НДС 26476800 руб.); 3. Капитальное строение с инвентарным номером 333/С-79525 по адресу: Гомельская область, Калинковичский район, Озаричский поселковый Совет с/с, 6, площадью 480 кв.м, наименование – сенажная траншея (цена с НДС 10925400 руб.); 4. Капитальное строение с инвентарным номером 333/С-79526 по адресу: Гомельская область, Калинковичский район, Озаричский поселковый Совет с/с, 6/3, наименование – здание насосной с навозохранилищем (цена с НДС 280308000 руб.). Объекты недвижимости находятся на земельном участке с кадастровым номером 322376000001000077 (право постоянного пользования) площадью 4,0241 га.	Гомельская область, Калинковичский район, Озаричский поселковый Совет	374 378 130	13 718 907

Условия конкурса: создание новых рабочих мест, продажа имущества с сохранением назначения продаваемых объектов для целей производства сельскохозяйственной продукции. Критерий для победителя: наивысшая цена продажи объектов, соблюдение условий конкурса.

Оплата приобретаемого лота покупателем в течение 20 дней со дня проведения конкурса.

В случае единственного участника торгов, ему будет предложено приобрести лоты по начальной цене, увеличенной на 5 (пять) процентов.

Продавец: Фермерское хозяйство «Савицкий В.В.», 247710, г. Калинковичи, ул. Интернациональная, 32 247491, г. Речица, ул. Набережная, 110. Решением хозяйственного суда Гомельской области

от 12.10.2009 г., тел. 8 029 122 50 18, 8 029 173 06 72.

Для участия в конкурсе необходимо: оплатить задаток на расчетный счет Организатора конкурса ОАО «Гомельоблреклама» р/с № 301220937018 в филиале ОАО «Беларомбанк» Гомельское областное управление, код 912, ОКПО 02975763, УНП 400071204 по **22 августа 2013 года в рабочие дни с 09-00 до 13-00 и с 14-00 до 17-00, с приложением необходимых документов. Подробная информация размещена в газете «Звязда» от 09.07.2013 г.**

Порядок проведения конкурса и оформления участия в торгах оговорен в условиях его проведения, размещенных на официальном сайте организатора торгов www.gomeloblreklama.by.

Дополнительная информация по телефону организатора конкурса: 8 (0232) 74 59 73, 74 17 34.

Утерянный представительство Белгосстрах по Партизанскому району г. Минска бланк страхового полиса по обязательному страхованию от несчастных случаев и болезней на время поездки за границу формы 2РН, 2РП серии БЛБ № 0421163 считать **недействительным.** УНП 101883943

Администрация Первомайского района г. Минска приглашает жителей города в период с 20 августа по 03 сентября 2013 года принять участие в общественном обсуждении объекта «Комплекс жилой застройки неповышенной комфортности в квартале улиц Шафарянской – Гитовта – Ложинской – Городецкой» в г. Минске.

Ознакомиться с экспозицией можно с 20 августа по 03 сентября 2013 года в фойе здания администрации Первомайского района г. Минска по адресу: пер. К. Чорного, 5, ежедневно с 8.00 до 20.00, суббота с 8.00 до 13.00, воскресенье – выходной.

Письменные замечания и предложения дополнительно можно направлять по адресу: пер. К. Чорного, 5, каб. 306, 308 (тел. 280 45 41, 280 02 21) или на электронный адрес: revv.arhit@minsk.gov.by до 13 сентября 2013 года с пометкой «Общественное обсуждение».

Администрация Первомайского района г. Минска. УНП 190527399

ООО «ДинасИстей» сообщает о внесении дополнений в проектную декларацию, опубликованную в газете «Звязда» № 79 от 21.04.2012 г.

Объект: «Многokвартирные жилые дома, не относящиеся к домам повышенной комфортности, с помещениями административно-общественного назначения, выносом временной автостоянки У

Рубрык вядзе Дуняа Шып.

ОДА ЛОКЦЮ

...Калі паслухаць медыкаў, дык локаць — гэта тэлыны бок сустава, які злучае і аб'ядноўвае косці пляча і перадплечча. Толькі і ўсяго! Яго нават укуціць немагчыма, хоць ён і блізка... Па асабістым жа вопыце ведаю: функцыі ў гэтага сустава значна шырэйшыя. Ну вось, як без яго раніцай зайсці ў аўтобус, тралейбус ці вагон метро? Ніяк! А што рабіць, зайшоўшы, калі не працаваць усё тымі ж локцямі? Ды зразумела ж: стаяць заціснутым паміж парэнчамі і чыйсьці спінай. А ўжо каб зайсці сабе месца ды сесці — дык гэта наогул нездзяйсняяная мара!

Затое як добра ў тым жа цесным салоне адчуць локаць суседа — як салдата ў агульным страі, як супрацоўніка пасля агульнага наганяня начальства, як напарніка па гульні ў дурня...

Адсоль і высновы: Локаць ёсць зброя ў змаганні за лепшае жыццё. Локаць ёсць сімвал таварыскасці і ўзаемнай падтрымкі.

Локаць пагранічны слуп на мяжы асабістага суверэнітэту... Гэта — толькі першыя, вядомыя вызначэнні галоўных функцый локця. Справа вучоных — высветліць астатнія і паведаміць пра іх грамадскасці. г. Мінск.

МІЛЬЁН РУЖ

Васіль НАЙДЗІН

...Яна ўключыла магнітафон, які стаяў ля ложка, і заплюшчыла вочы: Ала Пугачова была, здаецца, побач... Песня брала за жывое: «Ну ёсць жа, ёсць на свеце мужчыны! Умеюць кахаць... Меў, бач, і дом, і карціны. Нічога не пашкадаваў — прадаў... Купіў кветкаў. Цэлае мора... Яна прачынаецца, падыходзіць да акна... Божа, ці не сон гэта: уся плошча ў кветках... Дзе ж, думае, той багач? Хто тут дзівачыць?.. А там — бедны мастак. Стаіць — ледзьве дыхае. Добры, мілы чалавек! Якое сэрца трэба мець! Якія пануці!»

...Ён ляжаў за сценкай у сваёй сціплай аднакаёвай кватэры і, пачуўшы гэтую песню, таксама разважаў: «Ну, ёсць жа, ёсць, — думаў, — прыдуркі!.. Усё прадаць: і дом, і карціны! Дзеля чаго? Дзеля некалькіх хвілін ну, можа, гадзін сустрэчы... З той актрысай — невядома, якая тэатра... А потым яна сядзе ў цыгнік. І той памчыць яе. Назаўсёды! А ты кусай, грызі свае локці, цалуў райкі... Жанчыны, каханне, ружы — гэта, вядома ж, добра. Але каб затым усё жыццё хадзіць галадранцам? Вы мне прабачце...»

— Дурань, — зрабіў заключэнне ён і ўжо ў поўнай цішы прамармытаў, — купіў бы лепей машыну. За тэя палотны...

Потым, па інерцыі, працягнуў сваю думку далей: — На «Лексус» ці «Мерседэс», напэўна, не хопіла б. А на «Форд-Мандэа» — з каптуром. І на добры офісны касцюм — з галштучкам баксаў за сто. І на красуючы, вядома ж — з лямпачкамі на пятках. Крочыш, а там... Не трэба і філеры — шчоўк-шчоўк-шчоўк — гараць па чарзе пяці...

Што гэта — здаецца, і ў галаве зашчоўкала? Здурнець можна. Трэба спаць... Ён з галавой залез пад коўдру, але сон чамусьці не браў. Павярнуўся раз, другі... Мастак са сваімі ружамі сядзеў у галаве. Стаў прыкідаць, колькі ж трэба руж, каб заставіць імі плошчу. Памножыў локцаў на цану. Пера-

вёў у долары. Атрымлівалася многа... Падумаў: «Відаць, сапраўды прыгожыя былі Твар, фігура, прычоска... Але ж каб дом загнаць! Во прыспілачы... Суседкі не было, ці што?.. Да яе падкаціўся б. З двух дамоў адзін бы і прадаў — за валюту.

Думка пра суседку заскочыла ў галаву невяжкім прыкметна. Больш за тое — яна расла, набірала сілу... «Здрасце!» — «Здрасце, здрасце...» — «На работу?» — «А куды ж яшчэ?» — «Поспехаў!» — «Вам таксама...»

Тры гады на адным паверсе — здверы ў дзверы, праз сценку. І не прыгледзецца, не знаёміцца! Ці ж нельга было спытаць пра краны? Зайсці — падрагуляваць тэлевізар. Не заўсёды ж ён добра працуе? Ды што там — тысячу прычын можна знайсці. Бо мала ж іх, актрыс — на усё не хопіць. Ды і што гэта за жыццё з актрысай? Сёння яна з табой, а заўтра — чорт ведае дзе і з кім. А тут — побач, надзеіна...

Стаўшы ў ложку на калені, ён прыклаў вуха да сценкі.

Мёртвае цішыня — і ў суседкі таксама. Позірк яго забягаў па кватэры: «Так, ніводнай карціны... Затое гадзіннік — гадзіннік ёсць (прадзед у грамадзянскую ў падарунак атрымаў), цэлы кут у кватэры займае... За яго ж у антыкварны мастак грошы дадуць. І не маляў... «Сірот» жа шмат... Асабістаў набыдалі... Плошча там — хоць сабак ганяй! А ў мяне, глядзіць, больш прастора стане... Не век жа аднаму тут жыць... Значыць, заўтра, зранку трэба схадзіць у антыкварны, а заўтра — на рынак. Мільён тых руж не пацягну, але ж на сотню хопіць...

Ад думак пра букет сон стаў падрадвацца сам — салодкі, цёплы і мяккі... А што — ён хоць не мастак, але ж ведае, навошта прырода стварыла ружы!

...Яшчэ раз стаўшы ў ложку на калені, ён прыклаў вуха да суседняй сцяны. І падумаў: «Хутчэй бы раіцца!»

Усходні гараскоп на наступны тыдзень

АВЕН. На пачатку тыдня лепш не даймаць сябе залішнімі нарузкамі на працы, а прысвяціць час планаванню дзейнасці на бліжэйшы час. Не фарсіруйце падзеі і не спрабуйце выконваць дзесяць спраў адначасова. Могуць узняць настрой падзеі ў асабістым жыцці. У пятніцу можа паўстаць неабходнасць адстойваць свае інтарэсы. У гэты дзень у вас з'явіцца новы сябар.

ЦЯЛЕЦ. Давядзецца нямаля часу прысвяціць працы. Магчымыя цікавыя змены ў асабістым жыцці і на службе. Пажаўнаючы п'ён сваёй працы, паспрабуйце не расслабляцца, інакш планы на будучыню акажуцца пабудаванымі на пыску. Правяце цярпленне і паспрабуйце не канфліктаваць з начальствам. Але не бойцеся ўзяць на сябе адказнасць — ад гэтага вы толькі выйграеце.

БЛІЗНАТЫ. Імкненне пашырыць гарызонты можа мець праца: асвоіць штосьці новае і карыснае для сябе, павялічыць узровень прафесійных ведаў. Будзеце вельмі уважлівымі, падпісваючы паперы. Спатрэбіцца новыя ўражанні. Калі пазбавіце сябе магчымамі іх атрымаць, то можаце трапіць у дэпрэсіўны стан. Не бойцеся спрачацца з блізкімі людзьмі: у гэтых спрэчках можа нарадзіцца ісціна, вядомая і карысная абодвум бакам.

РАК. Правяце разумную асцярожнасць, маючы зносіны з дзелавымі партнёрамі. Спатрэбіцца добрая рэакцыя і ўменне хутка прымаць рашэнне, інакш рызыкуеце не паспець за імклівайцю падзеяй. Пажадана разабрацца з назалашанымі праблемамі мінулага тыдня. Уважліва праглядайце ўсе неабходныя паперы, думайце, перш чым падпісаць які-небудзь дакумент.

ЛЕУ. Паспех будзе спадарожнічаць у працоўнай новай ідэі і арыгінальных распрацовак. Добра зладзеце стаўленне начальства і калег гарантавана. Абараніце добрае адносіны з блізкімі людзьмі ад крыўдаў і непаразуменняў. Падзеі, пачатак якіх будзе пакладзены на гэтым тыдні, могуць набыць няўхільны характар.

ДЗЕВА. Пачатак тыдня — час, надзвычай спрыяльны для бізнесу. Панядзелак абяцае стаць днём, напоўненым разнастайнымі і надзвычай цікавымі падзеямі. А вось у пятніцу сур'ёзны развіццё лепш не прымаць. Не разлічвайце на хуткае вырашэнне праблем. Нават калі ў вас досыць памочнікаў, паспрабуйце, каб стратэгія дзейнасці была распрацавана асабіста вамі.

ШАЛІ. Будзеце схільныя да творчага падыходу пры рашэнні любой праблемы. Глядзіце, як бы гэта не аказалася праблемай само па сабе. У высакародным парыве зрабіць жыццё лепшым і свет больш дасканалым можаце забіцца пра паўсядзённую руціну, якая не прамяне пра сябе нагадаць самым непрыемным чынам.

СКАРПІЕН. Спраў — безліч, і, каб справіцца з імі і паўсюль паспееце, давядзецца папрацаваць. Да таго ж будзеце ўвесь час навідокума. Неабходна гэта ўлічваць, выбіраючы дакладную тактыку навадзін. Можа з'явіцца жаданне вырашыць усё адным скачком, але лепш адэкватна разлічваць свае сілы і правільна іх размеркаваць.

СТРАЛЕЦ. На першы план выходзяць праблемы кар'еры. Неабходна не распыляцца і вызначыць для сябе пэўныя арыенціры, упэўнена працоваць да дасягнення мэты. Не ўзальвацца на сябе чужыя клопаты і праблемы, інакш не справіцеся з пастаўленымі задачамі. Новая акалічнасці могуць прымусіць перарабляць ужо задданы праект.

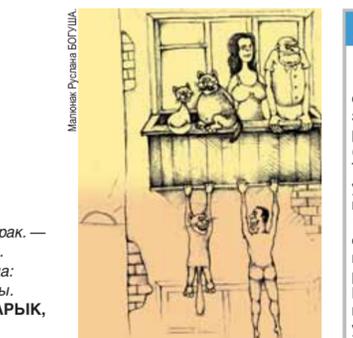
КАЗЯРОГ. Давядзецца правіць выключную вытрымку і такт пры сустрэчах з калегамі на працы, у гутарках з начальствам і падчас дзелавых перамоў. Калі здолееце заставацца карэктным пры любых акалічнасцях, вас чакае поспех: наступляць выгадныя прапановы, з'явіцца ўплывовыя знаёмыя.

ВАДАЛЕЙ. Цудоўна было б завяршыць усе нудныя справы ў панядзелак, тады аўторак зможаце прысвяціць пабудове планаў на будучыню. Паспрабуйце не стаць ахвярай мітуслівага настрою, таксама не вяртае недаацэньваць ці пераацэньваць свае здольнасці і магчымасці. Не зашкодзіць абнаўленне ўражанняў, якое можа падаць кароткая паездка. Зазірніце на вечарынку, схадзіце на канцэрт, і вы не пашкадуеце пра гэта.

РЫБЫ. Не будзеце занадта амбіцыйнымі — гэтым можаце толькі выклікаць гнеў начальства. Дайце волю фантазіі, і вашы мары вельмі хутка могуць уасвоіцца ў жыццё. У чацвер акажуцца карыснымі і цікавымі дзелавыя паездкі, знаёмствы і вядраванні. Не адмаўляйцеся ад задуманых планаў, правяце цярпенне, і вас чакае поспех. Не спрабуйце справіцца з усімі хатнімі клопатамі самастойна, частку можна перададуць сявакам.

Закон прыроды

У вітрыне ўсім патрэбнай Селядцы ў «апараты» срэбнай... Колькі часу палажалі — Размаўляць паціху сталі. Як пра што? Пра тое-сёе, Пра жыццё сваё былое У далёкім сінім моры... Раптам з іх адзін гаворыць: — Паглядзіце: побач з намі І суродзічы радамі... Як і мы, ды без галоў.

Малюнак Руслана БУДУЎКА.

МІМАХОДЗЬ Калі ты дасягнуў поспеху — гэта заслужаная ўзнагарода. Калі тое ж самае атрымалася ў калегі — гэта халаява!.. Калі недахопы артыстычна выпінаць, яны становяцца станючымі якасцямі.

І тыр любіць антылопу, калі ёсць яе. З законам абысці сутыкаецца той, хто імкнецца яго абасці. Не ўзбірайся на самую верхнюю прыступку службовай лесвіцы: не будзе за што трымацца. Заўважыў Міхаіл УЛАСЕНКА, г. Горкі.

Даты Падзеі Людзі

1878 год — 135 гадоў таму нарадзіўся Еўсцігней Афінагенавіч Міровіч (сапр. Дуняеў), беларускі рэжысёр, драматург і педагог, адзін з заснавальнікаў беларускага сучаснага тэатра, народны артыст Беларусі (1940), прафесар (1945). Творчую дзейнасць пачаў у 1900 годзе ў Пецярбургу як акцёр і рэжысёр. З 1919-га — акцёр і рэжысёр Мінскага гарнізоннага тэатра. Адзін са стваральнікаў БДТ-1 (цяпер Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Я. Купалы), у 1921—1931 гг. — яго мастацкі кіраўнік, у 1941—1945 гг. — рэжысёр. Працаваў у Гомельскім ТРАМе (1935—1937), Тэатры юнага глядана (1937—1940), Рэспубліканскім тэатральным вучылішчы (1938—1941). З 1945 года — мастацкі кіраўнік і загадчык кафедры майстэрства акцёра Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Паставіў спектаклі: «На Купалле» М. Чарота, «Мешчанін у шляхецтве» Мальера, «Даходнае месца» А. Астроўскага. Памёр у 1952 годзе. Пра гэтага рэжысёра зняты дакументальны фільм «Праз усё жыццё».

1539 год — кароль Францыі Францыск I загадаў пісаць афіцыйныя дакументы не на латын, а на французскай мове. З афіцыйнага звароту была выцеснена не толькі латынь, але і мясцовыя дыялекты. Шлях французскай мовы да дзяржаўнай заняў сем стагоддзяў: першыя дакументы на французскай былі складзены ў IX стагоддзі, калі гэтая мова фарміравалася з народна-гутарковай латыні. Да XIV стагоддзя сфарміравалася агульнафранцузская пісьмовая мова. Але толькі ў XVII стагоддзі была зацверджана літаратурная моўная норма, якая захоўваецца ў асноўным да нашага часу.

1938 год — 75 гадоў таму нарадзіўся Дзімітрый Кузьміч Новаіку, беларускі вучоны ў галіне імуналогіі і алергалогіі, доктар медыцынскіх навук (1974), прафесар (1980). Аўтар навуковых прац па метадах імунадыягностыкі і імунатэрапіі, проціпуплінных рэакцыях лейкацытаў, клінічнай алергалогіі, бранхіяльнай астме.

Было сказана Янка БРЫЛЬ, народны пісьменнік Беларусі: «Дыстанцыя ў часе дае пэўную аб'ектыўнасць у стаўленні да зробленага самім табою».

Прадаецца дабротны дом недалёка ад г.п. Рубжычы, в.лікі ўчастак чарназёмнай зямлі. Побач лес, рэчка. Тэл. у Мінску: 8 017 207 20 13, Марыя Канстанцінаўна.

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

СЕЗОН НАРЫХТОВАК

«Вожыкі» Нам спатрэбіцца моцныя памідоркі невялікага памеру. Мыём і абсушваем іх. Потым рыхтуем часнок. Яго спатрэбіцца шмат. На 3 слоікі па 1,5 л — 2 буяныя галоўкі. Часнок трэба пачысціць і нарэзаць тонкай саломкай. Потым бяром памідорку і зубачысткай робім праколы. У гэтыя праколы ўстаўляем часночную саломку. Складваем ўсё гэтак «вожыкаў» у чыстыя, апараныя кіпенем слоікі. Акуратна, не трамбуем і не ламаем «калочак». Зараз 1 слоік з памідорамі заліваем халоднай вадой, зліваем і вышчэпаем, колькі вадкасці спатрэбіцца на ўсю колькасць слоікаў. Робім марынад. На 1 літр вады трэба дадаць цукар — 3 ст. л., соль — 1 ст. л. Марынад кіпяцім і заліваем у слоікі. Праз 5-7 хвілін марынад зліваем, зноў кіпяцім і заліваем у слоікі. Зараз у кожны слоік дадаём воцатную эсэнцыю з рэзліку 0,5 ч. л. на літровы слоік (калі ў вас слоік аб'ёмам 2 л — эсэнцыі спатрэбіцца 1 ч. л. і г. д.). Зараз можна закатаць. Пераварочваем, ахінаем, пакідаем да поўнага астуджэння.

Леча без воцату

Спатрэбіцца: памідоры — 3 кг, перац балгарскі (чырвоны) — 10 шт., цукар — 1 шклянкі, соль — 1 ст. л., часнок — 7-8 зуб., сумесь перцаў (молаты) — 1 ч. л. Памідоры і перац пакіць, абрэзаць пладажы ў памідоры і выдаліць насенныя скрынкі ў перцаў. Часнок ачысціць і дробна парэзаць. 1,5 кг памідораў дробна парэзаць. Перац парэзаць адвольна. Нарэзаныя інгрэдыенты змясціць у каструлю. Варыць 10 хвілін, пасля чаго дадаць астатнія памідоры (нарэзаныя буіна). Дадаць соль, цукар і молаты перац. Варыць яшчэ 30 хвілін. Гатована гарачае лече разліць па стэрільізаваных слоіках і закатаць. Слоікі перавярнуць і пакінуць да поўнага астывання. З паказанай колькасці інгрэдыентаў атрымаецца 7 слоікаў па 0,5 л.

Кабачкі-грудзы

Спатрэбіцца: кабачкі — 3 кг, морква — 3 шт., кроп (парасонкі ці насенне), алей — 0,5 шклянкі, часнок (здробнены) — 0,5 шклянкі, перац чорны (молаты) — 1 ст. л., воцат (9%) — 0,5 шклянкі, соль — 2 ст. л., цукар — 0,5 шклянкі. Кабачкі вымыць, нарэзаць кубікамі прыкладна 1х1 см, скласці ў міску ці каструлю. Моркву нарэзаць тонкімі кружамі, дадаць да кабачкоў. Дробна нарэзаць парасонкі кропу. У арыгінале дадаецца кроп. Але, па-першае, калі вырастаюць кабачкі, кропавай зеляніны ўжо няма. Па-другое, парасонкі больш духмяныя. Дадаць соль, цукар, часнок, перац, воцат, алей. Усё старанна перамяшаць і пакінуць на 3 гадзіны. Раскладзі кабачкі ў невялікія стэрільізаваныя слоікі, прыкрыць вачкамі, стэрільзаваць 15-20 хвілін. Закрыць вачкамі, перавярнуць, ахінуць і пакінуць да поўнага астывання. -2950-

ЗНАТУЙЦЕ!

Малочныя сакрэты

1. Малако не ўцяць, калі краі каструлі намазаць тлушчам. 2. Каб малако ўскіпела хутчэй, можна пакласці ў яго трохі цукру. 3. Калі тварог акажаўся кіслым, змяшайце яго з роўнай колькасцю малака і пакіньце на гадзіну. Затым адкіньце на друшляк, пакрыты марляй, і дайце малаку сцячы. 4. Каб смятана лепш узбівалася, пакладзіце ў яе трохі сырага яечнага бялку. 5. Каб вадкая смятана загусцела, дадайце ў яе некалькі кропель лімоннага соку, перамяшайце, праз пяць хвілін смятана загусцее.

ШКОЛА КВЕТКАВОДА

Не спяшайцеся выкідваць

○ Скарынка ад банана — выдатная падкормка для раслін. Пры перасадцы раслін дадайце ў вазон здробненыя скарынкі — можна папярэдне падсушыць у запас. Яны вельмі хутка перагнаваюць і падкормліваюць расліну мікралэментамі, асабліва найкаштоўнейшым каліем, які ўплывае на нарощванне зеляняй масы. ○ Несалодкая кававая гушча — таксама каштоўная крыніца калію. Проста акуратна паліць ёю расліны. ○ Шкарлупіны ад грэцкіх арэхаў (вычышчаныя ад перагародка) — выдатны натуральны дрэнж для пакававых раслін. Пры перасадцы пакладзіце шкарлупіны на дно вазона. ○ У вазон з ружамі трэба прыкапаць пад карані жалезны цвік. У садзе для гэтых мэт выдатна падыходзіць жалезныя кансерваваныя бляшанкі, падкапаныя бліжэй да каранёў. Іржавечны, жалеза пераходзіць у закіную форму і становіцца даступным для засваення раслінамі. Ружы, якія атрымліваюць досыць аксідаў жалеза, жыццёстойлівыя і ярчэй цвітуць.

СЁННЯ

Месяц Маладзік 7 жніўня. Месяц у сусор'і Льва. Імяніны Ір. Алены, Анастасі, Васіля, Івана, Майсея, Ніканора, Прохара, Юльяна. К. Багдана, Барыса, Ваўжынца.

ЗАЎТРА

УСМІХНЕМСЯ

Чым бліжэй жыве бабуля — тым больш тоўстыя ўнукі. Жонка ўжо гадзіну іграе на скрыпцы. Муж: — Ну добра, спыніся! Куплю табе новую сукенку! Усе думаюць, што мара любой дзвучыны — знайсці ідэальнага хлопца. Ну, канешне! Як бы не так! Наша мара — есці і не папраўляцца! Адэса, дворык. — Фіма, вы любіце секс утраці? — Так, а што? — Дык бяжыце хутчэй дадому — можа, яшчэ паспееце.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь. РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ. Галоўны рэдактар КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч. РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. КАРПЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), В. КЛОЧНИК (намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛЯШЧУК, Л. ЛАХМАНЕНКА, С. ПРОТАС (першы намеснік рэдактара-галоўнага рэдактара), Н. РАСКОЛЬКА, С. РАСКОЛЬКА, А. СЛАНЕУСЬКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦИШОШК. НАШ АПРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а. ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 287 19 19 (тэл./факс); адрэдакцыі: пісьмаў — 287 18 64, падліку і распаўсюджвання — 287 18 38, 287 17 21, арыенцыва — 287 19 68, скартартыя — 292 05 82, адказны за выпуск дадаткаў: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Мясцовае самаваранне» — 292 44 12, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Мгарліве: 32 74 31; бухгалтары: 287 18 81. http://www.zviazda.by; ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, РЭКЛАМЫ e-mail: info@zviazda.minsk.by, reklama@zviazda.minsk.by (для зваротаў); zvarot@zviazda.minsk.by Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх мераванні на зур'яды судаводы з мераванымі рэдакцыяй. Рэдакцыя па сваім мераванні адбірае і публікуе адрэсаваныя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі. Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы. Газета адрэдакцыя ў Рэспубліканскім унітарным прапрыеце «Вываліцтва «Беларускі Дом друку», ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 250 разоў на год. Тыраж 22.941. Індэкс 63850. Зак. № 3461. М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Нумар падпісанні ў 19.30 9 жніўня 2013 года.